

Слова за вамі, таварышы драматургі!

ПРОЛЕТАРЫІ УСІХ КРАІН, ЕДНАІЦСЯ!

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

№ 25 (1144)

Серада, 27 сакавіка 1957 года

Цана 40 кап.

З'езд спецыялістаў сельскай гаспадаркі Беларусі

Правадзячы ў жыццё гістарычныя рашэнні XX з'езду КПСР, працаўнікі сельскай гаспадаркі нашай рэспублікі ў мінулы годзе дасягнулі значных поспехаў у сваёй працы.

Цяпер хлебаводы калгаснай вёскі шырока разгарнулі сапраўды дастойную сустрэчу саракавай гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, за дасягненне яшчэ большых працоўных поспехаў.

Учора ў Мінску ў памяшканні агравага Дома афіцэрскіх афіцэраў рэспубліканскі з'езд спецыялістаў сельскай гаспадаркі. З'езд спецыялістаў сельскай гаспадаркі. З'езд спецыялістаў сельскай гаспадаркі.

сакратар ЦК КП Беларусі М. Т. Мазураў, Старшыня Савета Міністраў БССР М. Я. Аўхімовіч, Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР В. І. Казлоў, сакратар ЦК КП Беларусі Ц. Я. Кісель, Ц. С. Гарбуноў, Ф. А. Сурганав, А. І. Золтаў, першы намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР І. Ф. Нікітаў, Маршал Саветаў Саюза С. К. Цішчанка, прэзідэнт Усесаюзнай акадэміі сельскагаспадарчых навук імя В. І. Леніна Н. П. Лабанаў, першы намеснік міністра сельскай гаспадаркі СССР Я. С. Волчанка, намеснік міністра саўгасаў СССР В. В. Момнонаў, акадэмік-дырэктар інстытута генетыкі і селекцыі Акадэміі навук СССР Т. Д. Лысёна, міністр сельскай гаспадаркі БССР С. С. Насцюк, загаднік сектара сельскагаспадарчых навук імя В. І. Леніна ЦК КПСР А. М. Вазіліч, міністр саўгасаў БССР П. З. Налінін, міністр меліярацыі БССР В. М. Зубец, прэзідэнт Акадэміі сельскагаспадарчых навук БССР

І. С. Лупіновіч, старшыня калгаса «Рассвет» Біраўскага раёна Н. П. Арлоўскі і іншыя.

У прэзідыум таксама аднадушна выбіраюцца прыбыўшыя на з'езд дэлегацыі спецыялістаў сельскай гаспадаркі РСФСР, Украіны, Літвы і Эстоніі.

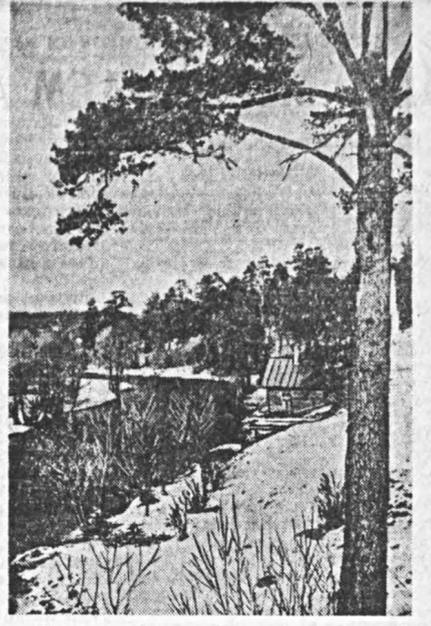
Дэлегацыі выбіраюць сакратарыят, зацвярджаюць парадак работы з'езду.

Над бурнай доўга не змаўкаючы аплдыскменты ў гонар прэзідыум з'езду выбіраюцца «Прэзідыум Цэнтральнага Камітэта КПСС».

З'езд спецыялістаў сельскай гаспадаркі Беларусі і С. С. Насцюк.

На дакладу пачаліся спрэчкі.

З'езд спецыялістаў сельскай гаспадаркі Беларусі працягвае сваю работу.

Напрадвесні.

Фотаздым У. Крука.

Літаратурны ранішнік

Чыгуначнае вучылішча № 3 горада Мінска арганізавала тыдзень кнігі. Там наладжваюцца літаратурныя ранішнікі, на якіх абмяркоўваюцца мастацкія творы савецкіх пісьмемнікаў.

Найдаўня ў клубе адбыўся першы ранішнік, прысвечаны жыццю і творчасці Янкі Купалы. Супрацоўнік музея імя Янкі Купалы Л. Курбека зрабіў даклад аб жыццёвым і творчым шляху народнага паэта. Драматичны калектыў рэспубліканскага Дома культуры працоўных рэзерваў паказаў п'есу Я. Купалы «Паўлінка».

Творы самаздзейнага кампазітара

У Маладзечанскай вобласці вядомыя многія песні і танцы, музыку да якіх напісаў самаздзейнага кампазітар, мастак кіраўнік Смартонскага Дома культуры Аляксандр Дзяржэў. За апошнія тры гады ён стварыў 25 песень і танцаў. Сярод іх вылучаюцца танец-вальс «Нарач», «Полька», «Смартонская кадрыль», песні «Вішанька», «Марш камсамольцаў» і інш.

Цяпер А. Дзяржэў працуе над музычнай да п'есай, прысвечанай фестывалю моладзі.

Спектакль да фестывалю

Да Усебеларускага фестывалю моладзі калектыў тэатра імя Янкі Купалы рытуе паставіць «Проз дванадцати год» М. Святлова. Рэжысёр-пастаўшчык — народная артыстка БССР І. Ждановіч, мастак — заслужаны дзеяч мастацтва БССР А. Грыгар'ян. У спектаклі будуць заняты заслужаныя артысты БССР Р. Кашэльнікава, Т. Аляксеева, Л. Дразлова, артысты К. Сянкевіч, Е. Уладзімірскі, Л. Баранчкі і іншыя, а таксама студэнты тэатральна-мастацкага інстытута.

Выступленні артыстаў балету

У Гомелі адбыліся канцэрты артыстаў балетнай трупы тэатра оперы і балету. У іх праграме — сцены з балетаў «Бахчысарайскі фантан», «Лебядзінае возера», «Дон Кіхот», ганцы з балетаў «Гаянэ», «Шаўкунчык», «Лаўрэнсія». Былі таксама выкананы кравякы з оперы Глінкі «Іван Сусанін», «Беларуская полька» Цікоцкага, танцы на музыку Шапана, Ліста, Глюка, Крэйслера, Дунаўскага.

Для гісторыка-краязнаўчага музея

Ленінградскі музей гісторыі рэлігіі і этнічнага перадаў Беларускаму дзяржаўнаму гісторыка-краязнаўчаму музею ў Мінску звыш 500 розных экспанатаў, сярод якіх — карціны, зброя, лубкі.

Вялікую цікавасць уяўляюць шпегі, крамяніны фальклеты і стрэльбы, якія былі на ўзбраенні рускіх воінаў. Ваенны былі адлюстраваны ў лубках. На іх паказаны эпізоды турэцкай, руска-японскай і першай імперыялістычнай войнаў Рад лубкоў прысвечаны бітве пад Гродна, змаганню ў Аўгустоўскіх лясах і бою пад Друскенікамі.

На самаздзейнай сцэне

Калектыў удзельнікаў мастацкага самаздзейнага Ляўкінскага сельскага Дома культуры Юрашчынскага раёна рытуецца да фестывалю моладзі. Драматичны гурток, якім кіруе дырэктар Дома культуры тав. Каржэў, ставіць п'есу «Гора чубатае» А. Рылькі.

Акрамя п'есы, удзельнікі мастацкага самаздзейнага развучваюць новыя танцы песні, вершы.

Коратка

Літаратурны вечар, прысвечаны савецкай паэзіі, адбыўся у Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі. Студэнты акадэміі — члены літаб'юро пры шматтыражнай газеце «Савецкі студэнт» выступілі з чыткай сваіх твораў.

Абмеркаванне аповесці П. Шасперыкова «Камень за каменем» адбылося ў Магілёўскім педаг. інстытуте.

Літаб'юро ўтворана пры касцюмаўскай раённай газеце «Сцяг камунізма».

Давайце памяркуем

Каб шумелі лясы і дубровы...

Старажыт Мінска Аляксей Матусевіч расказвае, а я, забывшыся пра ўсё на свеце, сахаю...

Не так даўно, гадоў сорак назад, на месцы цяперашняй Камароўкі зноўка шумелі гонкі сасонкі. А Камароўкі ён сучаснымі масівам дагнаўся аж да Смалевіч. І сёння ў вольную хвіліну выязджаў і мінае не толькі па грыбам, ягадам, але і на палівае. Цяпер толькі невялікая шуха сасонкіку — парк імя Чацоскіна — нагадвае пра будуючы мінскую пашу. А навакол, на месцы ле, узяліся велічынны гмахі новага Мінска.

І не памятаю стары Мінск. Мне здаецца, што заўсёды вост гэж, ён сёння, стаіла наша любімая стапіла, таму і не магу сабе ўявіць на месцы цяперашняга праспекта імя Сталіна пашу.

Лес адступіў... І ці ў адным Мінску? Магілёў, Наўручск, Баранавічы, Калінявічы... Дзесяткі і сотні вялікіх і малых гарадоў, пасёлкаў, вёсак нашай рэспублікі папярнілі свае граніцы за шост дзесяцік масіваў... Лясы высяжалі на забудовы, на амазі, і часам нішчылі палары, войны... І ўсё-ж гэс гомоніць, шуміць, наса сваю добрую сілу.

Мы з вялікай падзякай думаем пра нашата «адзёнага друга». Гага ён, наш сябра, дэг даркетнымі падлогамі, філічачымі дзвярыма і аномнымі пералаткамі ў новых дамах, увайшоў у нашы вятары шафамі, сталамі, каналамі, зрабіў магчымымі жыццё многіх і многіх матым, стэнкоў, механізмаў... Не пералічыць усяго, што дае лес.

Дбайны савецкі чалавек, ж сапраўдны гаспадар свайго жыцця, умеа, з розумам выкарыстоўвае лясныя багаці. Зялёныя масівы нашай рэспублікі ў апошнія гады не толькі не змяншаюцца, а наадварот, павялічваюцца. І гэта глядзячы на тое, што лясы Беларусі дзюльч (у гады першай сусветнай і грамадзянскай войнаў, а затым — у гады Вялікай Айчыннай войнаў) знішчаліся ў масавых маштабах; нягледзячы на тое, што гіганцкае будаўніцтва, асабліва ў пасляваенныя гады, патрабавала велізарнай колькасці лесу. У 1922 годзе лясы займалі 27 працэнтаў тэрыторыі Беларусі, у 1944 годзе — 21,9 працэнта, а ў 1955 годзе — 31,2 працэнта.

Рост вялікі, аднак недастатковы, асабліва ў адзіначы, што, напрыклад, у 1882 годзе прэзідэнт зямасці ў Беларусі дасягаў лічбы сарака шасці. У агульных лясных масівах дзяржаўнага фонду рэспублікі спелымі і перастойнымі лясы складалі ў 1940 годзе 16,5 працэнта, а ў пачатку 1956 года — толькі шэсць працэнтаў. Інакш кажучы, мы высекалі свае лясы аж на адзінатраці гадоў наперад. Прайдзе жыццё тры-чатыры гады, і ў рэспубліцы, на сутнасці, не будзе спелых лесоў, прыгодных для выкарыстання ў народнай гаспадарцы.

І вось тут узнікае пытанне, жое да глыбіні думкі павінна ўхваляваць жонка з нас: ці можам мы дапусціць, каб і ў далейшым высека лесу ішла такімі-ж інтэнсіўнымі тэмпамі?

Не, не можам! Пры гэтым трэба ўлічваць усё: і тое, што лес — вельмі добры будаўнічы матэрыял; і тое, што ён — крыніца свежага паветра; і тое, што ён — вартуны рак і азёр; і тое, што ён — абарона палёў ад сухавею і пясчаных заносаў, а значыць — і сродак павелічэння ўрадлівасці сельскагаспадарчых культур; і тое, што лес — гэта «адзіны» дом для розных звароў і птушак, без якіх мы таксама не можам абійсціся.

Вось чаму ад самага сарца ідзе сёння змысл:

— Спыніце масавую высеку лесу, зберажце «аляёнае золата» для сабе і для будучых пакаленняў!

Разумеючы, што размах будаўніцтва ў рэспубліцы, ж і ва ўсёй краіне, не можа быць ажураны (наадварот, ён будзе ўзрастаць), хочацца пагаварыць аб тым, чым можна замяніць лес на будаўнічых пляцоўках.

У нас, у Беларусі, асабліва ў сельскай мясцовасці, увайшоў у традыцыю будаваць толькі а лесу. Цяпер гэтую традыцыю трэба перагледзець. Лес ідзе і на жылыя дамы, і на калянішкі, і на скляпы, і на многае іншае. А чаму-б лес не замяніць якімі-небудзь іншымі будаўнічымі матэрыяламі?

Удзельнікі парты Якуба Коласа на XXII з'ездзе Компартыі Беларусі. Ён тады ўзяў з'езд гэтак супраць знішчэння лясоў у Беларусі і зажаў ачысціць калгасныя палі ад жаменяў.

Сама прырода пчола надзяліла нас многімі будаўнічымі матэрыяламі. Толькі бярэ гэтае золата і давай яму лад. Аднак, на вялікі жаль, мы не хочам забываць яго. Старыні калгасу-мільянераў абіваюць парогі раённых, абласных і рэспубліканскіх арганізацый, выпрошваюць наравы на будаўнічы лес, а частей за ўсё нічога не атрымліваюць, вяртаюцца дадому з пустымі рукамі і назаўтра — зноў едуць, прасіць... Лесу ім не даюць, час ідзе, а ў калгасах не выконваюцца планы будаўніцтва.

А суды лгачы і прасцей — арганізаваць у калгасе збор жаменя, здыбуць гліны і ажарыстаць гэтыя матэрыялы на будаўніцтва. Дык не, так не прынята, традыцыя не дазваляе! Праўда, дзе-нідзе разумныя гаспадары пачалі замацаваць гэтую традыцыю і сваімі добрымі справамі праславілі ўжо на ўсё наваколле.

Есць у Івянецкім раёне калгас імя Янкі Купалы. Калісьці пра тэўтыя зямлі вялікі пясняр пісаў:

Горы дм каменне,
Вузкія палоскі —
Гэта наша поле,
Поле нашай вёскі...

Тады Янка Купала, можа, і не марыў, што праз пяцьдзесят год людзі ператворыць гэтыя палоскі на новы лад, а з жаменя пачнуць узводзіць вялізныя, прасторныя будыні. Так, з жаменя! Многа цяпер дамамагі калгасікам і механізатары Дзяржаўноўскай МТС. Прыставаўшы да трактара спецыяльныя тросы і крукі, яны пачалі вырабляць на паверхню велізарныя камяні, аб якіх да гэтага паламалася незлічонае колькасць паугоў... За параўнальна кароткі час ад жаменя было ачытана 300 гектараў зямель і сабрано звыш 10.000 кубаметраў выдатнага будаўнічага матэрыяла. Калгас пабуваў з яго некалькі вялікіх будынкаў. Акрамя таго, ён працаў многа жаменя будаўнічым арганізацыям і вырчыў за гэты 40 тысяч рублёў. І гэта хіст не ўсё. Кожны гектар ачытанага поля дае дадаткова 2—3 цэнтэры збожжа. А ўвогуле — гэта 3600 пудоў! І вось жое ройбц рэзультаты гаспадары! У іх жамень — гэта і будаўнічы матэрыял, і крыніца дадатковых грашовых даходаў.

А жолкі ў нас яшчэ такіх старшын калгасоў, якіх бачаць у каменні толькі свайго ворага, прамяіваюць яго і ў той-жа час не дазваджаюць арганізаваць справу так, як у калгасе імя Янкі Купалы.

Ці вое хоць-бы гліна. З яе можам рабіць і саман, і многае іншае. Глінабыты будаўнічы матэрыял сама танны і мог-бы стаць самым распаўсюджаным. Дык не, зноў-жа традыцыя — палавы толькі лес!

Што-ж дзцічыць саману, то ён пажуль што не карыстаецца ў Беларусі ніякай палвай. Есць намяла оспітэмаў, якіх ў прычыне ахіляюць гэты будаўнічы матэрыял, ж не прытрымліваюцца. Ім можна было-б параіць наваддаць хоць-бы калгас імя Сталіна Вагушэўскага раёна і паглядзець там калянішню, якая добра збераглася да нашых дзён, а была пабудавана яшчэ ў мінулым стагоддзі. У будаўнічых лавеліках ёсць звесткі, што да нашых дзён захаваліся памяшканні з саману, пабудаваныя на тэрыторыі краіны аж у XVI—XVII стагоддзях. Будынікі з саману, зброеныя ўмеўнымі рукамі, могуць служыць гузім больш, чым драўляныя.

Нарошце, цэгла. Яна таксама не заняла нічога той ролі ў сельскім будаўніцтве, жкая ёй на праву павінна належаць. І гэта па той прастай прычыне, што яе мала. На ўсё калгасны рэспублікі ёсць толькі прыкладна сем дзесяткаў пачэпных заводаў. Кропля ў моры! Яны не забяспечваюць і тысячнай долі патрэбы калгасоў у цэгла. Вядома, не кожны калгас можа пабудавець узданы цапелны завод. Але гэта могуць зрабіць, калі прытрымліваюцца, некалькі калгасоў. На жаль, нават перадавыя калгасы не ўжываюць аб гэтым. І вое неспушталны вынік — ва ўсёй рэспубліцы ёсць толькі адзін міжкласны цапелны завод. Пажадана, каб Міністэрства сельскай гаспадаркі БССР пачала іццацца, нарошце, аб разгортванні шырокай работы па будаўніцтву такіх заводаў. Разузна было-б, каб гэтую справу

Вялікі экзамен перад народам трымаюць у гэтым годзе савецкая драматургія і тэатральнае мастацтва. Гледачы з асаблівай цікавасцю чакаюць п'ес і спектакляў, у якіх можна было-б убачыць хваляючыя вобразы савецкіх людзей — барыдбітоў за Кастрычніцкую рэвалюцыю, творцаў сацыялістычнага жыцця. Трэба сказаць шчыра: за апошні час яны сталі параўнальна рэдкімі гасцямі на сцэне. Часцей можна сустрэць там героў, далёкіх і ад нашага часу і ад нашага жыцця.

Можна і трэба ставіць п'есы не толькі савецкіх драматургаў, але некаторыя тэатры страцілі пачуццё меры і неабходнага судзіліся ў рэпертуары і шырока адзначылі даверы для п'ес, якія не так ужо абавязкова трэба было ставіць. Гэта тым больш жорстка, што многія з гэтых п'ес мелі яна пачынальны характар. У іх адсутнічала сур'езная сацыяльная тема, яны паўталі непатрабавальным густам, а калі дакладней казаць — псавамі густу народа.

Гледзячы такіх спектаклі, успамінаеш вялікія запаветы Горькага і Станіслаўскага — зрабіць наш тэатр трыбунай перадавых ідэй, уладаром дум народа.

Ража, вельмі раджа успамінаюць многія нашы тэатральныя дзеячы пра гэтыя незабыўныя запаветы.

Грамадзескі неаднаразова выказвала сваё незадавальненне рэпертуарнай беспрыпыннасцю асобных тэатраў. Цяпер усе рэпертуарныя планы перагледжаны з тым, каб савецкая п'еса саяла ў іх пераважнае, асноўнае месца.

Праўда, тэатры сустрэліся з пэўнымі цяжкасцямі. Справа ў тым, што пажуль што яшчэ вельмі абмежаваны выбар добрых сучасных п'ес і асабліва п'ес беларускіх драматургаў. Лёгшэ, напрыклад, было паставіць воем п'ес і інсцэніраваць беларускіх аўтараў.

Не ўсё яны, вядома, прынеслі радасць гледачам і тэатрам. Пераважна большасць гэтых п'ес і інсцэніровак — гэта першыя спробы пара пачынаючых драматургаў. Зразумела, што ад іх нехта было чакаць закончанага майстэрства і дасканала драматургічнай формы, хоць тэатры нявольна прымушаны з аўтарамі. Творчыя нявольнасці, слабае майстэрства не дазвалялі яшчэ некаторым аўтарам зрабіць свае п'есы і інсцэніроўкі закончанымі, і яны не сталі значнымі падзеямі тэатральнага жыцця.

Тым не менш тэатры правільна зрабілі, паставішы першыя спробы пачынаючых аўтараў і тым самым падтрымаўшы іх удзельнасць у сваіх сілах. Гэта правільна яшчэ і таму, што і ў іншых аўтараў з'явілася ахвота пісаць для тэатра. Так, напісаў свае першыя п'есы празаікі І. Мель («Пажуль маладыя») і Я. Васіленка («Карацёўскі гамбіт»), артыст С. Дубравін («Шатроўны візіт»), настаўнік І. Пасаў («Архызд Жыгалькі») і іншыя. Усе гэтыя п'есы рытуюцца да паставіўкі, некаторыя паставілены. Тэатры ў асобных выпадках пайшлі на некаторы кампраміс, разумеючы, што не кожны пачынаючы аўтар можа зрабіць больш таго, што яму пад сілу на пачатку літаратурнай дзейнасці. А практыка мінулых год дае нам шмат прыкладаў, калі ў Саюзе пісьмемнікаў і ў тэатрах адна за другой бражаліся п'есы пачынаючых драматургаў толькі таму, што Шаспір ці Чахаў пісалі лепш. І ў многіх з тых аўтараў адпала ахвота пісаць, хоць у некаторых сапраўды былі драматургічныя здольнасці.

Гэта зусім не азначае, што тэатры павінны ставіць усё, што ім прынясць, што можа паслабіць іейны і творчы патрабаванні да пачынаючых аўтараў. Але справа ў тым, што патрабаванні павінны быць дыферэнцыяваныя. Што пад сілу вопытных драматургаў, таго нехта яшчэ патрабаваць ад пачынаючых, выхаванне якіх з'яўляецца тымі і скаржымі прапэсам. І тут супрацьжажаны ўспалая ні-ведірвока і стаіарт.

Трэба спадзявацца, што даволі вялікая колькасць пачынаючых драматургаў, якіх ў мінулым годзе выступілі і ў бліжэйшы час выступіць на сцэне са сваімі першымі твораі, напішучы і свае другія п'есы. Тады перад імі можна і трэба будзе паставіць больш складаныя задачы творчага майстэрства, разгарнуць больш глыбокую барыдбу аз мастацкую якасці. І ўжо сёння гэта з'яўляецца адной з галоўных задач Саюза пісьмемнікаў і тэатраў, бо даволі значная колькасць першых п'ес ашчэ не перайшла ў такую-ж высокую якасці. І тут спатрыбіцца вельмі актыўная дапамога тэатральным калектывам і драмсека-

цы Саюза пісьмемнікаў, каб наша маладая ды і «старая» драматургія ўзна-лася на вышэйшую ступень майстэрства, бо, тра-ба шчыра сказаць, у мно-гіх выпадках яно яшчэ невысокае. Часта аўтары бярдуць для сваіх п'ес вель-мі важныя, цікавыя тэмы, але яны застаюцца нерас-крытымі, бо не хапіла май-стэрства. Сярод драматур-гаў чамусьці зусім не ўзі-маюцца такія пытанні, як майстэрства сюжэта, кампазіцыі, інтрыгі, фабу-лы, дыялага, сцэнічнага слова. А не авалодушы гэтым, нехта пісаць п'есу. Мы часта дакараем нашага гледача, што ён ахвотна ідзе на спектаклі, у якіх ёсць толькі адна якасць — займальнасць. Але гледач не вінаваты, што вельмі мала ў якіх п'есах можна знайсці займальнасць, калі пад ёй разумець не сціпчы-ную мішуру, а глыбокае майстэрства сюжэтай і фабульнай пабудовы, во-страе, яркае сцэнічнае сло-ва, якія дамагаюць рас-крыць мастацкую ідэй спе-ктакля.

І ў тэатрах развучаіся па-трабаваць ад драматургаў і-цава распрацаванага сю-жэта, інтрыгі, стройнай кампазіцыі. Тэатральная крытыка таксама дружна замоўчвае гэ-тыя істотнейшыя элементы і, на сут-насці, адыхла ад эстэтычнага аналі-зу спіччыных твораў, бо знаходзіцца ў свай час нямаа вульгарызатараў, якія ўспалую спробу аналізу мастацкай формы падганялі пад рубрыку фармізма.

Шкада, што праблема майстэрства нашых драматургаў не знайшлі шырока-га асветлення на мінулым пленуме праўлення Саюза пісьмемнікаў Беларусі. Але трэба спадзявацца, што нашы дра-матыкі паставяць самі перад сабой пы-танне не толькі аб чым пісаць, але і я-кі пісаць. Любая, нават самая актуальная тема ў творы можа застацца халатным стражам, калі аўтар і тэатр не знойдуць для яе адпаведнай мастацкай формы. Гэта павінна паслужыць сур'езным па-раджаннем, асабліва для пачынаючых драматургаў.

Але маладому аўтару мала адных толькі папярэджанняў. Яму патрэбны канкретны ўзоры, на якіх ён мог-бы вучыцца майстэрству. А канкретных узо-раў — п'ес вопытных беларускіх драматургаў пакуль што мала. Гэта на-раджа вельмі сур'езную трымоўку ў нашых тэатрах, якія з неспрыяльнасцю чакаюць у аб'ёмным годзе новых п'ес К. Брашыві, П. Глебі, В. Вольскага, А. Курча, А. Макавіча і інш. Час ідзе, перад кожным тэатрам востра стаіць пы-танне, чым ён супроце саракаваю га-давіну Кастрычніка, а што і калі напішучы драматургі — невадома.

У красавіку ад Беларусі паедзе няцх драматургаў на семінар, які будзе пра-ходзіць у Рызе. Мета семінара — дама-гаць пачынаючым аўтарам, на якіх ён мо-г-бы вучыцца майстэрству. А канкретных узо-раў — п'ес вопытных беларускіх драматургаў пакуль што мала. Гэта на-раджа вельмі сур'езную трымоўку ў нашых тэатрах, якія з неспрыяльнасцю чакаюць у аб'ёмным годзе новых п'ес К. Брашыві, П. Глебі, В. Вольскага, А. Курча, А. Макавіча і інш. Час ідзе, перад кожным тэатрам востра стаіць пы-танне, чым ён супроце саракаваю га-давіну Кастрычніка, а што і калі напішучы драматургі — невадома.

У красавіку ад Беларусі паедзе няцх драматургаў на семінар, які будзе пра-ходзіць у Рызе. Мета семінара — дама-гаць пачынаючым аўтарам, на якіх ён мо-г-бы вучыцца майстэрству. А канкретных узо-раў — п'ес вопытных беларускіх драматургаў пакуль што мала. Гэта на-раджа вельмі сур'езную трымоўку ў нашых тэатрах, якія з неспрыяльнасцю чакаюць у аб'ёмным годзе новых п'ес К. Брашыві, П. Глебі, В. Вольскага, А. Курча, А. Макавіча і інш. Час ідзе, перад кожным тэатрам востра стаіць пы-танне, чым ён супроце саракаваю га-давіну Кастрычніка, а што і калі напішучы драматургі — невадома.

Слова за вамі, таварышы драматургі!

Дыякі ў рэдакцыі кобрыскай газеты «Правда» Брэсцкай вобласці сабраліся 20 удзельнікаў Кастрычніцкай рэвалюцыі і грамадзянскай войнаў — жахароў гэтай раёна. Яны падзяліліся успамінамі аб ваяўнічых сутрэчках прынеслі з сабою фатаграфіі і дакументы, якія адносяцца да гераічных часоў.

На адмыку ў час перапынку ўдзельні-цы (цытры) паказвае захаваныя ім выданні: нін, сёмы нумар газеты «Известия» і сусурчым Васілій Іванавіч Харытанюк (у першым нумар газеты «Солдат і гражда-н» газету «Выборскі солдатскі вестник», (Фотаронка БЕЛТА).

ЧАГО МЫ ЧАКАЕМ АД З'ЕЗДУ

Палепшыць прапаганду музыкі

Больш за ўсё мяне непакінула пытанне прапаганды беларускай музыкі. Тое, што пішуць нашы кампазітары, у прыватнасці, у оперным жанры, або зусім не даходзіць да слухачоў, або толькі ва ўрэху зрэдку выхоўваюцца на жанцэнтнай эстразе. Опера гора М. Аладава, Д. Лукаса, Я. Цітовіча і мае галмы чакання ічасцівага выпадка, каб іх, нарэшце, паставілі на сцене тэатра оперы і балета. Нават спектакль «Дзючына па Палессю» і той рода можна было ўбачыць у гэтым сезоне. А балет «Князь-воцера» чамусьці наогуд знік з рэпертуару.

Адуцтвам у Мінску жанцэнтнай залы таксама пераважае па-сапраўднаму шырока прапаганда нашых сімфонічных твораў. Для мінчан правадзіцца перапіскавы адрывкі радыёканцэрты беларускай музыкі, але філармонія ўхілялася ад арганізацыі гледачоў, хаця гэта не непасрэдная справа.

Упраўленне па справах мастацтва Міністраства культуры БССР мала цікавіцца работай кампазітараў, не падтрымлівае а імі дасягнутых суцэлі. Аб гэтым гаворыць нават той факт, што ў гэтым годзе вельмі мала хто з нас заключыў дагаворы на новыя творы.

Мы адуцаем вострую патрэбу ў нотна-друкавальнай машыне. Уся музыкальная літаратура: невядзкія нотныя зборнікі і пэлы партытуры перапісваюцца ад рукі і потым ацяпляцца ў прыжароўцы. Такі самажуды, «дэдаўскі» спосаб вельмі дрэнна адбіваецца на выданні музычных твораў і іх распаўсюджванні ў рэспубліцы. Хаба не сумны сам па сабе факт, што за тры месяцы гэтага года Беларуска-Вялікая выпусціла толькі два раманы Д. Лукаса?

Побач з многімі арганізацыйнымі пытаннямі, я думаю, на з'ездзе будзе вырашана і рад праблем творчага парадку. Патрэбна далейшая тэарэтычная распрацоўка праблем сацыялістычнага рэалізму, жанчэнтнае вырашэнне праблемы наватарства. Адна кампазітары бліжэй сталі да народнай музыкі і яе асаблівасці ў лава-рытмічнай будове. Другія, наадварот, шукаюць новыя шляхі, новыя формы вывядзення шляхам укладання музычнай тэмаў твораў. І гэта чамусьці лічыцца наватарствам. З'езд павінен унесці поўную выразнасць адносна існавання розных стыляў і почыраў у музычным мастацтве, каб не было блытаніны і перабяржкі пры ацэнцы твораў.

Р. ПУКСТ.
Больш сувязі паміж кампазітарамі

Кампазітары братніх рэспублік мала звязаны адзін з адным. А сама іны раз і бываюць між намі сустрэчы, дык толькі з прычыны з'ездаў-небудзь урэхастага выпадку. А нам трэба як мага часцей сустракацца, дзяліцца вопытам сваёй работы, сістэматычна абмявацца музычнымі творами.

У розных гарадах Савецкага Саюза, у тым ліку і ў Мінску, рэгулярна наладжваюцца аўтарскія сімфонічныя канцэрты з удзелам вялох кампазітараў Д. Шастанюка, А. Хачатуряна, Д. Бабаляжога і інш. Мы, беларускія кампазітары, такой магчымасці не выкарыстоўваем. А было-б вельмі нажалана, каб члены нашай кампазітарскай арганізацыі таксама час-ад-час выязджалі ў канцэртныя бригады на Украіну, у Літву, Латвію і там папулярызавалі беларускую савецкую музыку. Такаж чынам мы ажрыем іх больш шырокі доступ да ўсесаюзнага слухача.

Хочацца яшчэ змяркнуць і пытанне абмену нотнымі творамі. Для гэтага трэба азначна пашырыць нотна-правацкія фонды пры саюзх кампазітараў, каб мець магчымасць набыць творы кампазітараў братніх рэспублік.

М. АЛАДАВ.
Бліжэй да песні

З харавым мастацтвам у нас цэля бяда. Я вельмі дзіўлюся з пачэцкі да калгаса Маладзечанскай вобласці. Там да

маме звярталіся многія віраўні харавых самадзейных калектываў за дапамогай і я не мог нічога добрага ім парамадаваць. Гэта вельмі сумны факт! Нашы кампазітары, якія працуюць над будынымі музычнымі палотнамі — операмі, сімфоніямі, кантатамі, — мала пішуць добрых масавых песень.

Надаўна, напрыклад, былі падвезены вынікі рэспубліканскага конкурсу на стварэнне лепшай песні да ўсесаюзнага фестывалю моладзі. Сярод песень, напісаных кампазітарамі ў садружжы з паэтамі, многыя шэрыя і невыразныя творы, якія наўрад ці зоймуць трымацца месяца ў рэпертуары прафесіянальных і самадзейных хароў. Гэта ўсё атрымаўца ад таго, што мы незаслужана адхілялі вакальны жанр на задні план, і ён не атрымаў у нас шырокага развіцця.

У рэспубліцы слаба адзенае даследаванне народнай творчасці. Кампазітары вельмі загружаны сваёй творчай работай і не заўсёды могуць выехаць у раён для збору песень. А нашы фалькларысты і этнографы зусім закідваюць справу па збору беларускага музычнага фальклору.

Музыка заснавана на мелодыі, а песня — гэта і ёсць мелодыя, толькі з тэкстам. І калі кампазітары не дружаць з народнай песняй, у іх творах адсутнічаюць яркія, запамінальныя мелодыі. Я не сумняваюся, што пытанні харавога мастацтва стаяць у сувязі з а'ездам і вылічыць у дэлегатаў шырокае абмеркаванне.

Пытанне кампазітарскай творчасці — гэта не толькі пытанне стварэння новых твораў, але і падрыхтоўка слухачоў гэтых твораў. Намаўляючы аб гэтым, яам трэба дамавацца аб нечым паўным на а'езде і па музычнаму выхаванню моладзі. Само жонце патрэба ўвядзення ўрокаў спеву ў агульнаадукацыйнай школе і адукацыя музычнай грамаде студэнтаў педітэту-тэу. Толькі тады мы будзем мець новыя кадры для музычных вышчыльчых і кансерваторыяў, а нашы канцэртныя залы не будуць пуставаць.

Г. ЦІТОВІЧ,
мастанкі кіраўні Беларускага народнага хору.

Не забываць аб творчай змене

Пытанне аб выхаванні творчай змены, мне здаецца, павінна заняць у рабоце з'езду шырокае месца. Я і мае таварышы-адамадкі, якія пасля заканчэння кансерваторыі толькі ўступілі на самастойны творчы шлях, маюць патрэбу ў пастаяннай дапамозе і падтрымцы з боку вопытных музыкантаў.

У нас, у Беларусі, у гэтым напрамку што-нішто робіцца. Зноў аднавіла сваю дзейнасць маладзёжная секцыя Саюза кампазітараў. Але хочацца, каб і самы звяртаў на яе больш увагі і творчая моладзь сама працягвала больш ініцыятывы і жыва адгукалася на ўсе прапановы старошых таварышаў. На занятках маладзёжнай секцыі мы зможам абмярковаць новыя творы, вучыцца пісаць высокакачэсна, чэрпаць тэмы і вобразы з народна-песеннага багацця.

Мы часта па-пустому растрываем свае сілы на стварэнне дэкаважых эстрадных песенек і не рухаем далей нашу нацыянальную вакальна-сімфонічную творчасць, забываем аб існаванні Беларускага народнага аркестра, які з неадраўнавацца чакае новага рэпертуару.

Вядома, пісаць астрадную музыку таксама нікому не забараняецца. Але гэта музыка павінна быць харошай, меладычнай, разлічаная на поўны склад аркестра з вялікай струйнай грунай. Дарэчы, даўно час падуцаць аб стварэнні ў Мінску астраднага аркестра, аб якім пакуль толькі гавораць.

Цяпер мы, моладзь, разам са старошымі кампазітарамі рухнемся да саракагоддзя Савецкай улады. І кожны з нас павінен прысвяціць любіму свой твор, напісаны з душой, з вялікім натхненнем і маладым запалам.

Я. ГЛЕБАВ.

Выстаўкі на Магілёўшчыне

У фойе Чэрныкаўскага Дома культуры яндаўна экспанавалася раённая выстаўка самадзейнага выяўленчага і дэкарацыйна-прыкладнага мастацтва.

На выстаўцы шырока былі прадстаўлены тэацыяны вырбы, работы сельскіх вышчыльчых і прыкладнага мастацтва вучняў Чэрныкаўскай вышчыльнай паярэдзінчаль сельскай выстаўкі народнай творчасці ў калгасах імя Сталіна Веніпранскага сельсавета, «Скра» Езерскага сельсавета і ў вёсцы Мігарош. А ўсё на Магілёўшчыне прадэманстравана калі прышпілі сельскі і вёсем раённых выставак.

В. ЦІМАФЕЕНКА.

Весь яшчэ адна вельмі своеасаблівая рыса ў рабоце акцёра на тэлебачанні, з якой спраўляюцца нямногія. У тэатры акцёр адасоблены ад гледача рамнай. Ён мае там поўную спанічную пацуючку, атрымаўца магчымасць ацнуць сябе, сказаць, у сваёй кватэры, у сваім садзе і г. д.

Зусім інакш на тэлебачанні. На дзядоўцы, дзе ён іграе, «суацэцкі» камеры для перадачы, займаючы іны раз самай нечаканна ўчасткі акцёрскай пладзюці. Вялікае напружанне патрабуецца ад акцёра, калі ён чытае, напрыклад, складанае пелкалагічнае маналаг, а ў гэты час камера то хутка набліжаецца да яго твару, то аддзяжае, то зноў набліжаецца, а затым да «атакі» на акцёра паключаюцца яшчэ і другая камера. Тут-жа манеўрыруе рухомы мікрафон, вялікая колькасць пражэктараў, частка з якіх таксама перасоўваюцца па пладзюці. Неабходна нават у час самай напружанай сіцы спецыяльна ўважліва сачыць за чырвонымі вочкамі камер, якія сігналізуюць аб наўзясці адстававання ў аэры. Усе гэтыя спецыяльныя асаблівасці тэлеперадачы патрабуюць ад акцёра выключнай увагі і вялікага майстэрства, умевня неадзежна ад мнства тэхналагічных перабожжяў напісанага жыцц ў вобразе і свабодна вясці «сэрацное дзеянне» сваёй роля. У фільме акцёр азначаецца ў асобных эпізодах па працягу многіх месяцаў, а ў тэатры ён мае паміж дзеяннямі і карцінамі поўныя перапыткі для адпачынку. У тэлевізійна-жа пастаяноўцы ад акцёра патрабуецца фізічная насыпаннасць дзеяння ад пачатку да канца. Таму тут патрэбны вялікі запас энергіі і ўмевня размеркаваць яе на працягу гадына, паўтара або двух гадына перадачы.

У тэатры акцёр, вельчычы тыя ці іныя свае неадопы, можа гэтыя іх поўны дапаможа выдатна пабудаванай мізансцэны, надобшч вонкава выяўнай акцёру. На тэлевізійнай пладзюці акцёр паказваецца з вёскава, з самых рознастайных, іны раз вельмі нечаканых кропак. Та-

Многа цікавых скульптур створана маладымі талентамі скульптараў С. Адашчэвічам. Некаторыя з іх устаноўлены ў парках і на будынках.

У апошні час С. Адашчэвіч закончыў скульптурную кампазіцыю «Мязведзі».

На здымку: фантан «Мязведзі».

На тэатры абавязкова безаджорнасць яго пластычнасці.

Вяданне тэксту роля патрабуецца ад акцёра ў кіно і ў тэатры. Але калі ў час кіноадына акцёр прапусціць або пераблытае тэкст, дык эпізод можа перавячыць. У тэатры і да гэтага часу існуе пасада субфара. Іныя справы ў тэлебачанні. Падказванне там немагчыма. Увогуле вяданне тэксту акцёрам на тэлебачанні павінна быць безаджорным. Інакш ён можа трапіць у вельмі няёмкае становішча.

Асабліва важна ўмевня акцёра працаваць з рэчымі. Калі з глядзельнай залы не заўсёды можна ўбачыць нават у бінокуляр, як выканаўца дзейнае, скажам, іголкам, ключом і іншым. дык на тэлеэкране такія дэталі, паказаныя іны раз на ўвесь калр, патрабуюць умевня вядоцця імі.

Вядома, любімы акцёр у спектаклі, незалежна ад таго, ці ёсць у яго ў дзеянне момант рэліжыі ці не, павінен жыць у вобразе. Практычна гэта даўна не заўсёды бывае, і часта акцёр толькі робіць выгляд, што ён удзяляецца ў сцэне. Ён з вопыту ведае, што цяпер увага гледачоў сканцэнтравана на яго партнёра і яму да сваёй творчай роліі канвацыі няма чаго. Такое становішча ў час тэлевізійнай перадачы выключна. Божны ўдзяльнік сцэны ў любы момант можа быць паказаны і, значычы, павінен быць

У нашых тэатрах сабрана багата экспанатаў па гісторыі тэатральна-дэкарацыйнага мастацтва (макеты, эскізы дэкарацый і вопраткі, гримы, бутабары, фоты, здымкі асобных сцэн, акцёраў у ролях і іншым). Найбольш цікавы з гэтых матэрыялаў вярта было-б выкарыстаць для арганізацыі рэспубліканскай «люблівай» выстаўкі ў Мінску. У гэтых адноснах першыя словы належычы таксама тэатральнаму таварыству.

Шырокае поле дзейнасці перад творчым аб'яднаннем майстэр сцэны. Трэба толькі, каб праблему таварыства ў вырашэнні яго задач дапамог актыў дзеячы мастацтва рэспублікі.

Ус. КУХТА.
гадоўны рэжысёр Мінскай студыі тэлебачання.

Сергею Тімафеевічу Канёнкаву — 83 гады. Ён адзін з выдатных савецкіх скульптараў, аўтар многіх цудоўных партрэтаў, статуяў і помнікаў.

У гэтым годзе спяўаецца 55 год з дня заканчэння С. Т. Канёнкавым Пенебрэўскай акадэміі мастацтваў. За гэтыя гады ён стварыў вялікую колькасць твораў, якія прынеслі яму заслужаную славу. Скульптар скарэстоўвае для стварэння сваіх работ мармур, розныя пароды дрэва.

У красавіку будучы аб'ядлены імяны лавраўцаў Ленінскай прэміі. Сярод калыдаўцаў на атрыманне прэміі — С. Т. Канёнкаў.

На здымку: С. Т. Канёнкаў.
(Фотакроніка ТАСС.)

Гомельскія навіны культуры

Навуковыя супрацоўнікі абласнога краёвага музея вытмяну арыстуюцца да 40-й гадыны Вялікага Кастрычніка. Яны сабралі больш 600 дакументаў і фотаматэрыялаў на тэму «Падрыхтоўка і правядзенне Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі на Гомельшчыне». Вялікую акавасць уключыло вялікая імя ўспаміны ўдзельнікаў рэвалюцыйнага паўстання 1917 года. Усё сабрана больш 50 такіх успамінаў.

Надаўна тут закончана складанне хронікі рэвалюцыйных падзей, якія адбываліся на тэрыторыі вобласці.

«Маладзёжныя песні» — так называюцца зборнік, выданыя абласным Домам народнай творчасці. Зборнік мае на мэце аказаць дапамогу ўдзельнікам мастацка-самадзейнага ў падрыхтоўцы да першага абласнога фестывалю моладзі. У яго ўвайшлі песні савецкіх кампазітараў, беларускія песні, песні краін народнай дэмакратыі і песні самадзейных кампазітараў вобласці.

Тры творы — «Блазе моладзь Беларусі», «Ой ты, поле», «За мір і шчасце» напісаны мисцовымі самадзейнымі кампазітар Г. Панюна. Новыя песні прадставілі таксама самадзейныя кампазітары Н. Вяспялаў, Б. Ансімаў, В. Пракшын, В. Жураўлёў, Л. Логаш, Л. Фрыкель-Майскі.

У харавым калектыве музычнага вучылішча налічваецца 150 чалавек. Цяпер яны развучваюць новыя творы, якія будуць выконвацца на фестывалю моладзі. Сярод іх — «Слаўс», «Разліва» Макарава, «Любімы Радзіму» Яфімава, «Вечар» Танеева, а таксама аправаваныя кіраўніком хору А. Лукомскім беларускія народныя песні «Камар», «Чачотачка» і іншыя.

Выстаўкі на Магілёўшчыне

У фойе Чэрныкаўскага Дома культуры яндаўна экспанавалася раённая выстаўка самадзейнага выяўленчага і дэкарацыйна-прыкладнага мастацтва.

На выстаўцы шырока былі прадстаўлены тэацыяны вырбы, работы сельскіх вышчыльчых і прыкладнага мастацтва вучняў Чэрныкаўскай вышчыльнай сельскай выстаўкі народнай творчасці ў калгасах імя Сталіна Веніпранскага сельсавета, «Скра» Езерскага сельсавета і ў вёсцы Мігарош. А ўсё на Магілёўшчыне прадэманстравана калі прышпілі сельскі і вёсем раённых выставак.

В. ЦІМАФЕЕНКА.

Цудоўная ўсмяшка юнацтва

«Калі цвіце акацыя» па п'есе Н. Вінікава ў Гродзенскім абласным драматычным тэатры — спектакль цікавы па форме і па ўмесці. Камедыя прысвечана драматычна напружаным, хвалючым сцэнам. У ёй нямаю сакавітага гумару, заўшнай вірыі, вёсёлых эпізодаў.

Першыя сцэны гэтага маладзёжнага, жывапераданага спектакля хвалюць тэатраў і праўдывасцю.

Напружаным часе акамаюць. Чатыры студэнты сціліліся над кітамі. Пішыла. За акном цвіце акацыя, даносяцца песні моладзі. Паўна ў такі час уседаць за кітамі. Паўна, але трэба. Добра Ілья Шацілаву — ён здаў экзамены надымна і прапер адпачывае... Дзень надыходзіць і канец, наступнае вечар. Але не ўсе ў гэты час захоплены чытаннем. Жыццё з усіх бакоў прыкае ў студэнцкі пакой, дзе жыюць героі. Дарэчы стараюцца яны «пагураціцца з галавой і навуку». Вось з ніжняга, «жалоцкага» паверку прыбае Раіса Каўрыгіна. Аказваецца, там немагчыма займацца: «дзядуцкі гавораць пра каханне».

І не дзіва: вясна!

У такіх вёс абставінах і разгортваецца дзеянне спектакля, які разказвае пра дружбу моладзі і чужасці да таварышаў, пра камсамольскую, партыйную прычына, довадзіць у адноснах да людзей. Адуцаўца, што гэтае вырашэнне арганічнае для рэжысёра і для акцёраў.

Гадоўнай дзейнай асобай з'яўляецца Ілья Шацілаў. Гэтую ролю темпераментна і шчыра іграе Н. Вагнер (ён-жа рэжысёр спектакля). Акцёр з першага з'яўлення на сцене паказвае асобна героя як чалавека парыватага, неспрыммага да фальшу і шчырага ў сваіх пачуццях, чулага таварыша і сябра. Ён зусім не ўзяўца, што Анюта так лёгка можа анукаць яго, прымяняць дружбу на зацікаванні дацэнта Камароўскага. Проста, сумеваны ў адноснах да людзей, Шацілаў губаецца перах адкрытай хлуснёй Камароўскага, калі той, памоччы за Анюту, абінавачвае яго ў крадзійны фотанаруцца. Шацілаў ўдзельнічае і пачуццё гумару, які ўбагацае фарбы вобразу.

А. Караткевіч іграе ролю Камароўскага сатырычна, гратэскава. Камароўскі заката ветаіры, добра аправаецца. Манеры, жэсты, абыходжанне з людзьмі паказваюць, што ён выскілы думкі аб сабе. На студэнцкай ён глядзіць крыху зверху ўніз і беспаспяхова дэманструе свае добрыя манеры.

Аснова камічнага ў вобразе — супярэчнасці паміж тым, за каго Камароўскі сябе выдае, і тым, які ён ёсць на самой справе. Спектакль бічыце фальш, беспрычыннавоць у адноснах паміж людзьмі, процістаўляе Камароўскаму вобразу стаючых пераважаю. У выніку такога рэжысёрскага вырашэння астанія героі тракуюцца без гратэскавага пераважэння, у рэалістычных, бытавых тонах.

Рэжысёр добра арауэў п'есу: ён не абмежавае забаву камедыяй. У спектаклі многа вёсёлых, сапраўды камедыйных сітуацый. Аднак іны не заслаючы сабой гадоўнага драматычнага дзеяння, у хоце янога вырашаюцца сур'ёзныя пытанні, стаяцца важныя жыццёвыя праблемы.

Многа цікавых скульптур створана маладымі талентамі скульптараў С. Адашчэвічам. Некаторыя з іх устаноўлены ў парках і на будынках.

У апошні час С. Адашчэвіч закончыў скульптурную кампазіцыю «Мязведзі».

На здымку: фантан «Мязведзі».
Фото Р. Каралева.

Вяданне тэксту роля патрабуецца ад акцёра ў кіно і ў тэатры. Але калі ў час кіноадына акцёр прапусціць або пераблытае тэкст, дык эпізод можа перавячыць. У тэатры і да гэтага часу існуе пасада субфара. Іныя справы ў тэлебачанні. Падказванне там немагчыма. Увогуле вяданне тэксту акцёрам на тэлебачанні павінна быць безаджорным. Інакш ён можа трапіць у вельмі няёмкае становішча.

Асабліва важна ўмевня акцёра працаваць з рэчымі. Калі з глядзельнай залы не заўсёды можна ўбачыць нават у бінокуляр, як выканаўца дзейнае, скажам, іголкам, ключом і іншым. дык на тэлеэкране такія дэталі, паказаныя іны раз на ўвесь калр, патрабуюць умевня вядоцця імі.

Вядома, любімы акцёр у спектаклі, незалежна ад таго, ці ёсць у яго ў дзеянне момант рэліжыі ці не, павінен жыць у вобразе. Практычна гэта даўна не заўсёды бывае, і часта акцёр толькі робіць выгляд, што ён удзяляецца ў сцэне. Ён з вопыту ведае, што цяпер увага гледачоў сканцэнтравана на яго партнёра і яму да сваёй творчай роліі канвацыі няма чаго. Такое становішча ў час тэлевізійнай перадачы выключна. Божны ўдзяльнік сцэны ў любы момант можа быць паказаны і, значычы, павінен быць

Шнодра, маладзёўна паказваюць рэжысёр і акцёры жыццё студэнцкага інтэрната. Яны прымушаюць гледачоў палюбіць спяўаючых героў. Хаба-ж можна паставіцца роўнадушына да дасціпага, прывабытага Барыса (А. Хварасціна), да Раісы Каўрыгінай (З. Галіна), акая ўпайкай закахана ў Ілью, да сменнага Коцыя Еліна (М. Жук), да строгай і камічнай цёці Моці (М. Вяспялаў)? Шкава ў гэтым спектаклі ічыч адна, з якой добра спраўляецца Я. Кімберг. Праўда, драматург залішне захавіўся камментарыям «ад аўтара». Таму артыст вымешаны з'яўляцца ў самых розных месцах п'есы, уносячы ў дзеянне часта непатрэбную «зрадудку». Над ролю вядучага тэатру яшчэ неабходна праправацаць у асносе вылучаюцца яго месца на сцене, каб выключычы залішняе ўмяшанне ў дзеянне.

Цікава, з добрай выхумкай іграюць і іныя артысты. Многа гумару і іспытні ў Б. Зубакова, які выконвае ролю дырэктара інстытута. Вельмі прыбывае ў мадэльнай ролі мізічнара С. Храмоў. Запамінаецца Н. Райкевіч у ролі Грышы Хаменкі.

Праўда, пакуль што яшчэ не ўсе выканаўцы добра справіліся са сваімі ролямі.

Так, О. Бараткевіч іграе Клаўдзію Васільеву ў манеры камедыйнага штампа. Артыстка мала ўносіць сваёга, свежага ў трактоўку вобразу: здаецца, што мы ўжо бачылі недае яе Клаўдзію Васільеву. Знаёмай камедыйнай «хатняй работніцай» выглядае Ксёсія Барысаўна ў выкананні О. Парамонавай. Пасіўны, эпізодычны Сяргей (П. Дзукца).

У спектаклі яшчэ няма поўнага адзіства ансамбля. Ды і адкуль яму быць у калектыве, які екадаецца з акцёраў розных тэатральных школ, творчай біяграфіі, густаў.

Аднак на працягу спектакля не столькі адуцаецца мастацкага стракатасці, колькі імкненне перамагчы яе.

«Калі цвіце акацыя» ў Гродзенскім тэатры адлюстроўвае і іныя працэсы і неадопы, тыповыя не толькі для гэтага калектыву, а і для большасці нашых тэатраў. Неадопы гэтыя складаюцца з таго, што акцёры, якія многа і сур'ёзна працуюць над паглыбленнем унутранай ліній вобразу, недастаткова ўдасканальваюць прафесіянальную тэхніку і майстэрства. І наадварот, акцёры, якія на-

цягваюць многа ўвагі вонкаваму маляўніку, часта пакідаюць у баку думнае жыццё героя. Між тым вядома, што толькі спадучэнне гэтых двух асенсаў стварае сапраўднае мастацтва. Заслуга рэжысёра Гродзенскага тэатру ў тым, што ў спектаклі адуцаецца імкненне раскрыць унутранае жыццё вобразу на сцене. Праўда, не заўсёды гэта ўдаецца. Прыкладам з'яўляецца вобраз Анюты.

С. Дзальгіт іграе Анюту «не для партыёра, а для гледача». А глядач хоча сачычы за сапраўднымі ўзаемаадносінамі героў, за тым, як развіваецца ўнутраная барываба паміж імі. Гэтага не замяніць ні фарбраваным гумам, ні празмерна напружаным дзеяннем. Барываба пачуццёў павінна быць паказана акцёрам «ва ўмевня бачыць, чуць і разумець партыёра».

Там, дзе дасягнута ўнут

П. ВАСІЛЕУСКІ

У ТЫЯ ДНІ

(УРЫВАК З П'ЕСЫ)

Кабінет начальніка міліцыі Міхайлава-Надвясчорак. Праз адчыненае акно чуваць камада: «Ра-а-а! Дзюлі! На плячоч! Да на-а!» Яна група ваенных і шмільных асоб наірае за тым, што адбываецца на двары. Непадалеку стаіць дзюжурны — марак.

Музікі! (павернуўшыся да дзюжурнага). Дык, кажале, на прагулку выпуцілі?

Марак. Выпусцілі. Паложана.

Музікі! А нашошта маршуюць? Навошта практыкаванні выконваюць?

Марак. Так. Для парадку. Каб службу не заблыліся.

Музікі! Вельмі добра. Знайдзіце пана Міхайлава.

Марак. Паспрабую. (Выходзіць).

Юзэф. І гэта заветная міліцыя! Разбэшчаны збрлі! Дзюлі пара разганяць.

Музікі! Мы не можам патрабаваць ад такой бадай што добраахвотнай арганізацыі вайсковай дысцыпліны, Юзэф. А нашошта дзюжурнаў твае паддэржні не маюць гарту...

Юзэф. У мяне дакладныя авесткі: большыя фарміруюць баяныя часці з дзюжурнаў, якія знаходзяцца пад партай. Генерал Карнілаў упунаважыў мяне патрабаваць ад мясцовай улады аддаць ваенна-паліоваму суду ўсіх дзюжурнаў, што сядзяць у міскай турме.

Музікі! Гэта немагчыма. Дзюжурнаў ілпер — армія! Што могуць зрабіць ваенна-паліова суды? Патрону іншыя меры.

Юзэф. Хочаце дакавацца, пакуль большыя дадуць ім (кірае з бок акна) у рукі вінтоўкі?

У суправажэнні дзюжурнага ўваходзіць Міхайлаў.

Міхайлаў (да Музікава). Чым я абавязаны вашай прысутнасці ў маім кабінете?

Музікі! (чмоўніку). Чытайце!

Чмоўнік (разгубіўшы ліст паперы, чытае). «Мінскаму губернскаму камісару. Начальнік кабінета ваеннага міністра тэлеграмай ад 23 жніўня за № 8339 паведаміў, што ваенны міністр загадаў неадкладна зачыніць газету «Звязда», якая выдаецца ў горадзе Мінску, а друкарню скараціць ад ваенных мат. Прашу тэрмінова расказаваць аб скарачэнні названай друкарні, каб затрымаць газету «Звязда» не магла ўжо выйсці з друкарні». Подпіс...

Міхайлаў. Гэта беззаконне. Як начальнік гарадской міліцыі, я пратэстую супраць такога рашэння.

Юзэф. Можале пратэставаць, пан Міхайлаў.

Музікі! Гэта распараджэнне законнай улады, і яе як начальнік гарадской міліцыі выканалеце.

Міхайлаў. Што гэта азначае?

Юзэф. Гэта азначае, што вы самі закрываеце гэтую сваю «Звязду», калі не хочаце мець справу з армейскай контравыкладкай, якую я маю гонар прадставіць тут. Магу запэўніць вас, пан начальнік міліцыі, пацкацца з вамі мы не збіраемся.

Міхайлаў. Зразумела. Што-ж, будзем змагацца.

Музікі! Ну нашошта такія крайнасці, панове! (Да Міхайлава). Мой сын гарачы, як і яго кумір, генерал Карнілаў. Але я спадзяюся, што агучылі намагаючыся мы не дапусцім беззаконня...

Усе выходзяць. Галасы паступова заміраюць па дзвяркі. Знойці тэлефон. Шыны, Сідня, на якой сісць рамка ад царскага партэта, пачынае павольна адходзіць. У дзвярах патайнаго ходу ўвабляецца пераарануны Рабрэў. Тэлефон ачыняе зноў Рабрэў хавачыся. Перачыкаўшы, выходзіць Рабрэў.

Рабрэў. Выходзіце, Чарнуха!

Сяргей (выходзіць). Зусім як у пошлай камедыі.

Рабрэў. Кінце бурчані! (З цікаваасцю аглядае свой бамб кабінет. Пакратаючы сцяголь захапай кветкі ў ваозне на павоаконіку). Засохла. Загінула пры поўнай уладзе. Тэк-тэк-тэк... (Знайдзі іронічны погляд Сяргея). Вам не зразумела? Сучаснае пакаленне бессардэчнае і грубае... (Кірае з бок рамкі ад царскага партэта). Калі ласка — кучыцца забараняецца на месцы гасудары ўсе Руці! Была дзяржава, быў цар, былі ідэалы! Усе да дэбала Вымыя катаржнікі каля стэрна дзяржаўнага карэбля! Не, гісторыя нам ніколі не даруе гэтага!

Сяргей. Гісторыя няма ніякай справы да вас і вашай філасофіі...

Рабрэў. Аднак у сучаснай моладзі дзюжны разуменні ад маралі, аб гонары...

Пісьменнік П. Васілеўскі напісаў п'есу аб рэвалюцыйных падзеях на Беларускай Уважліва п'есы — дэбютавае адрывае ланіца, падобна чытка Міхайлава-Яну дапамажа анікі большыя-падполічык Чарнуха Сын апа Сяргей да аднаго з навае да афіцэрскага чына.

Калі пачаліся рэвалюцыйныя баі, Сяргей апынуўся ў асеры контррэвалюцыйнага дэпартаменту жандарскі падполічык Рабрэў і пан Музікі з сына Юзэфам.

Рабрэў узначаліў зноў супраць Міхайлава. У гэтую зноў дзюжурны і Сяргей.

Тэатр імя Ленінскага камасола ўключыў п'есу ў свой рэпертуар.

Вось вы, Афіцёр! Краса нацыі! З-пад носу ў вас выхпілі каханую жанчыну, а нам хопіць што...

Сяргей. Змоўкіце! Я не веру, чуюце, я не веру ніводнаму вашаму слову...

Рабрэў. А чаму-ж з такой ахвотай згадзіліся на гэтую аперацыю?

Сяргей. Мой клопат.

Рабрэў. Ваш, выдана. Нарэшце, справа не ў жанчыне. Памытайце адно: вы рускі афіцёр. Мы даравалі вам ваша паходжанне, не зраўняўшы ў афіцэры, вярнулі ў афіцэрскае сям'ю... (За дзвяркі крокі Рабрэў і Сяргей насцеражліва). Здаецца, вы. Вам лепш пакачаць там... (Кінуўшы з бок патайнаго ходу). Хачу нагуляцца з ім адзін-на-адзін... Я дам вам сігнал. Хавайцеся!

Сяргей выходзіць праз патайнае дзверы Рабрэў становіцца каля дзвярэй, прыкрываючыся партэраў. Уваходзіць Міхайлаў. Запальвае верхняе святло. Акінуў позіркам кабінет і насцеражыўся. У гэты момант ударам рэвалера Рабрэў збівае яго з ног. Прыслухоўваецца. Замыкае дзверы на ключ. Дрыжачымі рукамі дастае з партэра папярэс. Закурвае. Прагна зачынае. Схіляецца над Міхайлавым і пускае струмень лямпу проста яму ў твар. Міхайлаў застагнаў, паварушыўся.

Рабрэў. Дзень добры, пан Міхайлаў. Не пазнаеце ў дыябальным? (Збівае кацялок, пакамедыянцку кланецца). Не пазнаеце?

Міхайлаў. Пазнаю, Па метадах...

Рабрэў. Дазвольце, я дапамагу вам устаць. Вось так... Садзіцеся соды...

Баліць?

Міхайлаў. Не турбуйцеся. У свой час я прымык да жандарскага абычожаня...

Рабрэў. Суцяшаецца?

Міхайлаў. А чаму б і не?

Рабрэў. Лепш падумаеце аб сабе, аб сваіх памылках. Падумаеце, колькі шкоды і гора прынёс вам Расія большымікамі фанатызмам, сваёй злучанай дэмагогіяй. Нарадныя Улада! Советы! Воля! Братства! Роўнасці! Ідэалызм! Недаручнасці! Аб'явіце галодным і цёмным расіянам малочныя ркі з кісельнымі берагамі. Лухтай!

Міхайлаў. І ўсе-такі народ пераможа! А гэта галоўнае. Вы-ж асуджаны. Такі прыгавор гісторыі.

Рабрэў. Прыгавор гісторыі ўжо выконваецца. Праз некалькі гадзін генерал Карнілаў рушыць войска на мяжыні Петраграда.

Міхайлаў. Не, пан жандар. Ніякі генеральскія авантуры ўжо не павернуць гісторыі назад.

Рабрэў. Надакучыла мяне з вамі гаварыць. Вы прыгавораны да смерці трыбунала саюза рускіх афіцэраў.

Міхайлаў. Контррэвалюцыйная банда...

Рабрэў. Ваша апошняе жаданне?

Міхайлаў (пабудаваны). Магу я няпісаць пісьмо жонцы і дзецям?

Рабрэў. Калі ласка (Міхайлаў паднімае да стала). Значыць, у вас жонка, дзеці...

Міхайлаў (скадае пісьмо, збівае з палца шмольны прысцяк, цалуе яго). Даце з кішкі гімнасцёркі фотакартку, еладзе, потым прыкладзе да да пісьма). Я спадзяюся...

Рабрэў. Давіце. Паручнік Чарнуха!

Калі ласка, выходзьце (З патайнаго дзвярэй выходзіць Сяргей). Паручнік Чарнуха

упунаважаны трыбуналам прывесці прыгавор у выкананне. Прашу, пан Міхайлаў, стаць да сцяны. Тварам! Я кажу — тварам! Чуюце, Міхайлаў? Э, зусім вы разгубіліся!

Міхайлаў. Разгубіліся ам, пан жандар.

Рабрэў. Вось яно што! Хочаце памерці героем? Але-ж аб гэтым ніколі і ніколі не даведваліся! Чуюце! Ніколі і ніколі! Прашу, паручнік. (Сяргей стаіць нерухома). Паручнік Чарнуха! Вы што? Спалохаліся? Не чакай! Не чакай! (Дадае рэвалвер).

Міхайлаў (ніжа, для самага асве). Ніхай жыць рэвалюцыя! Усёго добрага вам, таварышы мае! Дарогі! Усёго добрага вам, Владзімір Ільіч!

Рабрэў (чмоўніца з рэвалвера). Міхайлаў, у апошні раз стаўце тварам да сцяны! Не чомале! Ну, дык чорт з вамі! (Сяргей б'е па руцэ Рабрэва, рэвалвер падае). У чым справа? Як вы можаце?

Сяргей. Пойдзем, пан палякоўнік.

Рабрэў. Вы за гэта адкажаце, пан паручнік, Гэта і вам абяцаю.

Сяргей. Вярніце пісьмо. (Рабрэў кладзе пісьмо Міхайлава на край стала). Слухайце, Міхайлаў. Вы ласка нам магчымыя амысці асоль. Зразумела? Пойдзем, палякоўнік. Пойдзем, пакуль мы людзі...

Рабрэў. Вы за гэта будзеце сурова пакараны, Чарнуха.

Сяргей. Не будзем дарэмна траціць час.

Сяргей і Рабрэў ідуць да патайнаго ходу. Дзверы зачыняюцца за імі, Міхайлаў кідаецца да дзвярэй, спрабуе іх адчыніць. У дзвяры кабінета стукнуў Міхайлаў адчыніце дзверы, прапускаючы марак.

Марак Таварыш начальнік! З кім гэта вы тут размаўляеце? Бышам-бы нішто да вас не заходзіць... І ргантам, чую: гаворыць ды на розныя галасы. Якая халера трапіла да вас, якім чынам?

Міхайлаў. Нарад міліцыі да мяне! Хутчэй! (Падыходзіць да стала, збівае тэлефонную трубку). Мадам, калі ласка, Совет. Так, такі Ало! Совет? Таварыш Мяснікоў там? Гэта ты, Федар Александрэвіч? Даруй! Не пазнаў. Знаўці? Ды зарывае тут адна камічна-трагічная гісторыя... Пасля расказаў, Слухай, дружа. Зараз-жа збіраў пасляжніне Совету. Тэрмінова! Карнілаў, як мы і чакалі, аб'явіў паход на рэвалюцыю. Весткі самыя пуньяны. Як кажуць, ішчэ нават гарачы. Зараз-жа паслаў перных людзей у стаўку. Наладзіць сувязь з Оршай і Гомелем.

З'яўляюцца міліцыянеры.

Міхайлаў (прыкрываючы трубку). Адкрываеце патайнае ход у гэтай сцяне! Толькі кучыць (У трубку). Слухаеце? Дык мы дамоўліліся. Зараз вышшу дазвол для газеты і бігу да іх Совет. Чакай! (Пакада трубку, прысеў да стала, ніша). Дычым... спробу шалёнай кучкі карнілаўцаў — безумоўна контррэвалюцыйнай. Гэта пагроза — яд вытравіла выратавання Расія вярнуць зноў стары, невялікім для працоўных царскі рэжым... Усе на барышчы з карнілаўцамі! — вольны заклік сёння для ўсіх свядомых грамадзян Расіі... Большыя! Роўнасці! Ідэалызм! Недаручнасці! Аб'явіце галодным і цёмным расіянам малочныя ркі з кісельнымі берагамі. Лухтай!

Міхайлаў. Не турбуйцеся. У свой час я прымык да жандарскага абычожаня...

Рабрэў. Суцяшаецца?

Міхайлаў. А чаму б і не?

Рабрэў. Лепш падумаеце аб сабе, аб сваіх памылках. Падумаеце, колькі шкоды і гора прынёс вам Расія большымікамі фанатызмам, сваёй злучанай дэмагогіяй. Нарадныя Улада! Советы! Воля! Братства! Роўнасці! Ідэалызм! Недаручнасці! Аб'явіце галодным і цёмным расіянам малочныя ркі з кісельнымі берагамі. Лухтай!

Міхайлаў. І ўсе-такі народ пераможа! А гэта галоўнае. Вы-ж асуджаны. Такі прыгавор гісторыі.

Рабрэў. Прыгавор гісторыі ўжо выконваецца. Праз некалькі гадзін генерал Карнілаў рушыць войска на мяжыні Петраграда.

Міхайлаў. Не, пан жандар. Ніякі генеральскія авантуры ўжо не павернуць гісторыі назад.

Рабрэў. Надакучыла мяне з вамі гаварыць. Вы прыгавораны да смерці трыбунала саюза рускіх афіцэраў.

Міхайлаў. Контррэвалюцыйная банда...

Рабрэў. Ваша апошняе жаданне?

Міхайлаў (пабудаваны). Магу я няпісаць пісьмо жонцы і дзецям?

Рабрэў. Калі ласка (Міхайлаў паднімае да стала). Значыць, у вас жонка, дзеці...

Міхайлаў (скадае пісьмо, збівае з палца шмольны прысцяк, цалуе яго). Даце з кішкі гімнасцёркі фотакартку, еладзе, потым прыкладзе да да пісьма). Я спадзяюся...

Рабрэў. Давіце. Паручнік Чарнуха!

Калі ласка, выходзьце (З патайнаго дзвярэй выходзіць Сяргей). Паручнік Чарнуха

упунаважаны трыбуналам прывесці прыгавор у выкананне. Прашу, пан Міхайлаў, стаць да сцяны. Тварам! Я кажу — тварам! Чуюце, Міхайлаў? Э, зусім вы разгубіліся!

Міхайлаў. Разгубіліся ам, пан жандар.

Рабрэў. Вось яно што! Хочаце памерці героем? Але-ж аб гэтым ніколі і ніколі не даведваліся! Чуюце! Ніколі і ніколі! Прашу, паручнік. (Сяргей стаіць нерухома). Паручнік Чарнуха! Вы што? Спалохаліся? Не чакай! Не чакай! (Дадае рэвалвер).

Міхайлаў (ніжа, для самага асве). Ніхай жыць рэвалюцыя! Усёго добрага вам, таварышы мае! Дарогі! Усёго добрага вам, Владзімір Ільіч!

Рабрэў (чмоўніца з рэвалвера). Міхайлаў, у апошні раз стаўце тварам да сцяны! Не чомале! Ну, дык чорт з вамі! (Сяргей б'е па руцэ Рабрэва, рэвалвер падае). У чым справа? Як вы можаце?

Сяргей. Пойдзем, пан палякоўнік.

Рабрэў. Вы за гэта адкажаце, пан паручнік, Гэта і вам абяцаю.

Сяргей. Вярніце пісьмо. (Рабрэў кладзе пісьмо Міхайлава на край стала). Слухайце, Міхайлаў. Вы ласка нам магчымыя амысці асоль. Зразумела? Пойдзем, пакуль мы людзі...

Рабрэў. Вы за гэта будзеце сурова пакараны, Чарнуха.

Сяргей. Не будзем дарэмна траціць час.

Сяргей і Рабрэў ідуць да патайнаго ходу. Дзверы зачыняюцца за імі, Міхайлаў кідаецца да дзвярэй, прыкрываючыся партэраў. Уваходзіць Міхайлаў. Запальвае верхняе святло. Акінуў позіркам кабінет і насцеражыўся. У гэты момант ударам рэвалера Рабрэў збівае яго з ног. Прыслухоўваецца. Замыкае дзверы на ключ. Дрыжачымі рукамі дастае з партэра папярэс. Закурвае. Прагна зачынае. Схіляецца над Міхайлавым і пускае струмень лямпу проста яму ў твар. Міхайлаў застагнаў, паварушыўся.

Рабрэў. Дзень добры, пан Міхайлаў. Не пазнаеце ў дыябальным? (Збівае кацялок, пакамедыянцку кланецца). Не пазнаеце?

У сёлётным навучальным годзе ў г. Асіповічы адкрыта музычная школа. Па класу фартэпіно, баяна і домры займаюцца 80 дзюжурных і служачых горада. На адыму: выкладчык Лізія Іванавіч Калічэўскі праводзіць заняткі з Люсіяй Ермакавай. (Фотакроніка БЕЛТА).

Эдуард ВАЛАСЕВІЧ

БАЙКІ

Слон і муха

Віаіс ля слона назола-Муха і бынкала пра ўсіх людзя на вука, А слон зчынуў ібы ўздымуць, А Муху... ну, як ветрам задымула...

Пра Мухі лас у тут і намякнуў, Каб погнаць ішыя і на сые зрынула.

Казёл адпущэння

Казёл калісьці паназбрэдзіў — Пашкамуці на градах качаны... З тае пры...

Хто-б у горадзе ні нашкодзіў: Кароны свіны, бараны

У Казла лаяць каменні...

Сабры! Ну, залітуеся над казаламі адпущэння...

Бобік

Прыжыў Бобік каля кучкі... Тым на харчы і зярабуў, Што жа да хрыпаты брахнуў, Пакуль зымж аб не апухне.

— Ну, і задріпа! Ну, і забіка, — Казалі ўсе, — Агоны, а не сабака! Ды неж заітаў туды Палхан І, завурачыў грозна, Пайшоў на Бобіка, як кажуць, на таран, «Смялячак» адразу заскулоў сабана, Хвост падтуліў (рапей трыма кручком!) Лезь не ўсого Палхана аблізаў лісцява лямком,

Лёг на спіну, задраў угору лямкі.

Есь сярэд нас такі задзірысты піжон — Штаны у дудачку, чубок з-пад шапкі. А за каўнер вады — распусціў ноні ён — Ні прынцыпавасці, ні смеіласці, ні кваткі.

Гатоў, як Бобік той, лізаць адразу пяткі.

Божая кароўка

Кароўку божаю хваліў на ўсе лады Младзевыч, Але прыёмна дапу казытала, А Пчолю — не растручыць лезь Ад злосці.

— Не разумею штосці, Зубрыха касаланапа сказала, Пчала табе чым меду набірала, А ад «кароўкі» той наслуду, брат, няма-ж

— Затое у яе асудніце джала!

Для іншых меду саладзёй — пахалімаж.

У Рэчыцкім літаб'еднанні

Днямі ў рэчыцкай газеце «Зара комуны» была змешчана літаратурная старонка, у якой надрукаваны апавяданне П. Вішняка, вершы Б. Луцкова, А. Бекрэва, Ж. Шурно і іншыя творы.

Адбылося першае пасляваеннае літаратурнае аб'яднанне, на якім выбраны бюро і азначаны план работ. Вырашана не раздзяліць адно разу ў два месяцы выдаваць літаратурныя старонкі, два разы ў месяц абмяркоўваць літаратурныя сэрды, на якіх абмяркоўваць творы членаў літаб'еднання.

На бліжэйшых пасляваенных аб'яднаннях намячана разгледзець аднагодовае п'есы рабочага фартэпавода С. Мікулы, апавяданні народнага суддзі А. Калупіна, сатырычныя вершы і байкі агранома саўгаса «Х год Кастрычніка» А. Халкоўскага, вершы навушніка Капанскай самігдавай школы Я. Тулушова.

М. КАРПАЧОУ.

Паглыбленне ў жыццё

На востраў зборніа «Апавяданні» Паўла Кавалёва намаляваны пажымі чалавек у глыбокім роздуме. Гэта адзін з гераў апавядання «Непагадзі», якім азначаецца зборніа. — Лукаш Трацюк, Што-ж усхвалява, што прымусяла так сур'ёзна задумацца старога калгаснага брыгадзіра?

Лукаш Трацюк ўсхваляваў выпадкова паслуханаў ім у полі размова глук пракожых. Алія з іх хваліў брыгадзіра, а другі даў яго, пагардліва называючы «спрышлым»: «Яму абм грошы плацілі... Што яму гаспадаржа?»

Непаважана пра Трацюка гаворыў Кірыя — сын старога калгасніцы Амаляніхі. У час вайны ён арабіў цэкае злучэнства і ілпер, албшчыні пакаранне, прыехаў у роўную вёску. Маці думала, што сын вастаеца дома, уключыцца ў калгаснае жыццё. Але Кірыя думаў пра іншае. Утвояючы ад агнавоўкаў сваё мінулае і прыктычваючыся рабочым, ён марыў пра «цёплае месца», «чыстую работу» дэ-факта на базу. Яму здавалася галб'бай быць разамым калгаснікам. Ён п'яітвуе, але калгасныя паражні і Трацюка, гатога, на яго думку, чужога ў вёсцы чалавеча.

Сустракаюцца яшчэ такіх крытыкаў, якія ўсё невадалены, ус

Дарогу новаму, перадавому.

З перага погляду клубная работа надзвычай лёгка. Асабліва ў вёсцы. А вяртаючыся бліжэй знаёміцца з ёю, як апазыту ўпэўнішся, што гэта дэляка не так. Тут аднымі вечарынкамі не абдуешся. Саме жніцце патрабуе праводзіць сярод калгаснікаў гутаркі, лекцыі, арганізоўваць канцэрты, выпускаць нацыянальныя газеты, «бялыя лісткі» і г. д. Увогуле загадкім клубу павінен быць, як людзі кажуць, «і швец, і жнец, і на дудцы іграць».

Вядома, не ва ўсіх сельскіх клубах, хатах-чытальнях і дамах культуры зможа пабыць метадыст і надказаць маладому работніку, як лепш прасвецці тое ці іншае мерапрыемства, падтрымаць новае ў яго рабоце. Вось чаму тут павіны адгрываць выключную ролю брашуры, лістоўкі і плакаты аб перадавым вопыце працы, якія выдэ рэспубліканскі метадычны кабінет культаветработы.

Вось перад намі лістоўка метадыста В. Сідарава «Масва-паітычная работа сельскага клуба сярод нацыяналістаў». У падагалоўку напісана: «З вопыту работы Шчэціцкага сельскага клуба Календэка раёна».

Прачытаўшы такую рэкамендацыю, кожны загадчык клуба захоча знайсці тут нешта новае для сабе. Аднак гэтая метадычная праца не можа заапаздаць нашага чытача. Аўтар паведамае аб рабоце рэдакцыі нацыяналістаў, гуртку мастацкай самадзейнасці, агітлектыўна-літаратурнага афармлення клуба, пералічвае ўсё дараж масовага калгаса, прыводзіць лічыц наома малака ад кожнай каровы. Не забудзьцеся ўспомніць і актыўных чытачоў клубнай бібліятэкі: хто з іх і якія кнігі прачытаў. Кожнай форме культуры-масавай работы прысвячаюцца адзін-два аб'яды, дзе ёсць толькі пералічэнне прывітаў, тэматыкі гутарак, лекцыяў і дакладнаў, рэпертуару мастацкай самадзейнасці і інш. А вось як праводзіцца, як арганізоўваецца тая ці іншая форма работы — аб гэтым ні слова.

Возьмем брашуру метадыста А. Клімовіча «Прапагандыст перадавога пошты ў сельскай гаспадарцы», якая выйшла з друку ў мінулым годзе і прысвечана рабоце Яхавіцкага сельскага клуба Іванаўскага раёна. Здалася, метадыст тут скажа нешта новае, бо як ні-як, а яго праца складаецца з дваццаці друкаваных старонак. Брашура-ж хутэй за ўсё наведвае звычайную справадзачу аб перадавай рабоце. Больш таго, з тых яе раздзелаў адна прысвечана папсекам і планам мясцовай сельскагаспадарчай арцелі. Ніхто не супярэе таго, каб у брашуры паказваліся дасягненні калгаса, на тэрыторыі якога працуе сельскі клуб. Аб гэтым неабходна пісаць, бо ўся работа клуба дасягае звышшае ў выніках арцелі. Толькі падаваць гэтыя лічыц трэба не адасоблена ад культуры-масавай работы.

І правільна паступіў метадыст А. Букарава ў брашуры «Цэнтр культурынага жыцця на сале». Расказваючы аб тэматычных вечарах ў Зенецінскім сельскім клубе былога Любчанскага раёна, аўтар наглядна паказвае поспехі паліграфічнай бригады мясцовага калгаса, якой былі прысвечаны вечар. Вельмі шкада, што А. Букарава далей не пайшоў па шляху шырокага асветлення работы, а вельмі бегла пералічыў усё, што было зроблена клубам. Імкненне аўтараў расказаць увогуле аб працы клубнай установы ўдзяча большасці літаратуры, выданагай рэспубліканскім метадычным кабінетам культаветработы. Тут не ўлічваюцца адна асаблівасць. Як правіла, памер брашуры не вялікі — каля аднаго друкаванага аркуша. Гэта прымушае аўтара, які хоча паказаць работу клуба, звесціць сваю працу да свабодных статыстычных зводкаў. Атрымоўваецца справадзача, якую вярта выдаваць не паціясным тыхаж, а ў рукапісе пасылаць як зводку ў раённы адзек культуры.

Мова многіх брашур, лістовак і плакатаў надзвычай бедная, сухая, канцлявая. Варта прыгадаць адно месца з тэксту плаката «Сельскі клуб — удзельнік УСТВ». Аўтар плаката В. Сідараў піша: «На канцэртах мастацкай самадзейнасці часта выступае танцавальныя калектывы, які складаюцца з васьмі танцоўраў. Пры клубе ёсць дудкавы аркестр. Калектывы мастацкай самадзейнасці часта вываджае ў вёсцы».

суседнія калгасы, на прадпрыемствы. Частымі гасцямі ў сельскім клубе...» і г. д. Здаўгае і такі факт: уся метадычная літаратура выдана толькі на рускай мове, і ні адна з брашур не ілюстравана фотаздымкамі. Праўда, у вытворчасці знаходзіцца дзве брашуры, напісаныя па-беларуску, аўтарамі якіх з'яўляюцца дырэктар Барысаўскага гарэдкавага Дома культуры імя М. Горкага М. Маўчанскі і загадчык Бабіцкага сельскага клуба Васілевіцкага раёна Н. Жура. Гэта добрае пачынанне, калі, нарэшце, сваім вопытам дзеляцца непасрэдна самі клубныя работнікі. Але ім патрэбна дапамога з боку метадычнага кабінета. Значна лепш будзе, калі аўтар замест агульнага агляду работы клуба затрымае сваю ўвагу на якой-небудзь адной характэрнай для яго працы тэме. Напрыклад: як актывісты клуба падрыхтавалі тэматычны вечар або канферэнцыю чытачоў, спектакль. Гэта зробіць брашуру больш зместовай і затакарававай.

Чаму, скажам, у асобнай брашуры не расказаць падрабязна аб тым, якімі формамі і метадымі культаветработы карыстаюцца актывісты клуба пры падрыхтоўцы і правядзенні вечараў пытаніяў і адказаў. Гэтая тэма заслужвае шырокага асветлення ў метадычнай літаратуры, бо такія вечары яшчэ рэдка з'яўляюцца ў нашых клубах. Заслужваюць увагі і такія формы работы, як «лісткі славы», што прысвечваюцца перадавому калгасніку ці механізатару за выключныя поспехі ў працы, або канферэнцыі радыёслухачоў па літаратурных і музычных творах.

Варта метадычнаму кабінету ўзяць на сябе ініцыятыву напісання брашур, якая дапамагае стварэнню пры сельскіх клубных устаноў краязнаўчых гурткоў. Работа ў такіх гуртках надзвычай цікавая і захалюючая. Іх удзельнікі маглі б сабраць шматлікія народныя песні, казкі, прыказкі, легенды, напісаць гісторыю роднага калгаса, расказаць аб сваіх земляках. Вынікі работы краязнаўцаў маглі б з'явіцца каштоўным дапаможнікам для нашых пісьменнікаў, вучоных, мясцовых агітатараў, лектараў, самадзейных артыстаў і настаўнікаў.

Адзін час Прысінкаўскага хата-чытальня ўдзяча раёна сумесна са свай сельскай бібліятэкай сабраў ў вёсках Нізко, Забалонце і Прысінкаў звыш двух тысяч твораў фальклору. Гэта былі пераважна песні, прыпеўкі і прыказкі. Аднак раённы адзек культуры пачынуў, што гэта сівана не бібліятэка і клуба, і дзейнасць мясцовых краязнаўцаў спынілася.

А ўсё новае, перадавое павіна падтрымлівацца, абгуляючы нашы метадычны літаратуры, каб яна стала здабыткам усіх культурына-асветных устаноў рэспублікі.

Метадычны кабінет не мае да гэтага часу свай пастаяннай паліграфічнай базы. Многія брашуры і лістоўкі надрукаваны ў друкарнях Барысава, Белдзяржвыдата, мінскага рамяслага вучылішча паліграфістаў № 2 і «Профвыдата ВІСІС» і на рататары.

Часамі здаецца і так, што рукапісе, зладзены ў вытворчасці, ляжыць у друкарні поўгода і больш. Не дзіва, што ў лістоўцы В. Сідарава «Масва-паітычная работа сельскага клуба сярод нацыяналістаў», якая выйшла ў студзені гэтага года, мы можам прачытаць, што «у бегучым годзе» калектывы мастацкай самадзейнасці клуба «даў адзінаццаць канцэртаў, з іх шэсць выязных», а дырэктар У. П. Паўлюк надала ўжо «у гэтым сельскагаспадарчым годзе на 2.351 гр малака ад кожнай замацаванай за ёй каровы».

Вядома, у такім неадкладзе перш за ўсё вінавата не друкарня, а аўтар. Але такія факты яшчэ раз сведчаць аб тым, што метадычная літаратура павіна давацца «зьялёнай вуліцай», каб яна не залежала ў друкарні і не губляла сваю надзённасць. Нашаму Міністэрству культуры час падумаць аб стварэнні пастаяннай паліграфічнай базы метадычнага кабінета культаветработы, дзе выдаваць не толькі літаратуру аб перадавым вопыце лепшых устаноў рэспублікі, а і рэпертуар у дапамогу самадзейным артыстам.

А. МАХНАЧ.

ДЗЕННІК МАСТАЦТВА

Сімфанічны вечар

У Мінску ўсё часцей і часцей можна пачуць творы буйнейшых савецкіх кампазітараў С. Пракоф'ева, Д. Шостакавіча, А. Хачатуряна і іншых. Гэта сведчыць аб паліпнішчых работх беларускай філармоніі. Сімфанічны аркестр узаб'яўшаўся новым рэпертуарам і павысіў сваё майстэрства.

Апошні вечар у клубе імя Дзержынскага, на якім былі выкананы Дзевятая сімфонія Д. Шостакавіча і Трэцяя сюіта з балету «Золушка» С. Пракоф'ева, прайшоў з поспехам. Адзін з самых значных твораў нашага часу — сімфонія Шостакавіча выказвае думкі і пачуцці савецкіх людзей, якіх змагаюцца за мір і шчасце на зямлі. Сам аўтар пра змест свай сімфоніі сказаў: «Любоў да міру — гэта значыць нявысці і непрымальнасць да вайны».

Славухоым напружанням пачытачыя старонкі музыкі Шостакавіча, мы пераконаемся, што кампазітар паказвае сваю ролю жыцця. Разам з тым аўтар імкнецца адлюстраваць светлыя спадзяванні чалавечыя, спердыць права людзей на мір і шчасце... Гэты глыбока жыццёвы змест сімфоніі быў раскрыты з дастатковай пераканальнасцю дырыжорам А. Стасевічам.

Надзвычай складаная партытура сімфоніі патрабавала вялікага напружання волі ад дырыжора і калектыву аркестра. Аднак грэба сказаць, што салірухоым мясціны маглі быць выкананы больш выразна. Лірычныя напеўныя мелодыі гучалі недастаткова эмацыянальна. Нават пачаткова тэма прагучала крыху цяжка, без належнай сканцэнтраванасці. З чатырох частак сімфоніі яраван за ўсё было выканаана апошняя.

Трэцяя сюіта балету «Золушка» С. Пракоф'ева ўпершыню выканалася ў Мінску. Незвычайна арыгнальная аркестраўка, каларыя і прыгожая гарманічная тканіна — усё гэта зрабіла вялікае ўражанне на слухачоў. Выразная вобразнасць, канцэнтрасць і яснасць мелодыі характэрныя для музыкі соіты.

У канцырэ быў выканан воем эпизодаў з балету «Золушка», пераформаных аўтарам у 1946 годзе ў самастойныя сімфанічныя п'есы. Аркестр Беларускай філармоніі тонка і пераканальна смграў усё мініятуру. Вялікая заслуга ў гэтым належыць дырыжору, які здолеў сур'езна раскрыць змест соіты. Вельмі арыгнальна па характары і прыёмах аркестрыкі эпизод «Тры альпсіны», у якім музыка перанята з марша оперы С. Пракоф'ева «Любоў да тых альпсінаў». Ён прагучаў эфектна і тонка.

Не менш яркае ўражанне пакінула адзёжкі Золушкі і Прынца. Вялікая эмацыянальная музыка яна была выканана з удзямам. Аўдыторыя цэлага сур'езна п'есу «Ар'енцальна» (усходняя сюіта) і эпизод «Пад'ёмныя краіны». Добрае ўражанне пакінула мініятура «Прынц знайшоў Золушку», а таксама вальс.

Канцэрт прайшоў з поспехам.

Б. СМОЛЬСКИ.

Музычны семінар

Рытухуюцца да фестывалю моладзі, Віцебскі Дом народнай творчасці праёуць праходзіць семінар самадзейных кампазітараў вобласці. У яго рабоце прымаў удзел член Саюза кампазітараў БССР Д. Камініч.

На семінары абмеркавана некалькі дзсяткаў песень і харавых твораў самадзейных аўтараў. Станоучую апаку атрымалі такія творы, як «Агні фестывалю» кіраўніка хору дыявана-пшоавага камбіната В. Смірнона, дзве песні студэнта музычнага вучылішча В. Гарботоўскага — «Парты» і «Я кажу ясна», песня «Гарань кастры» мастацкага кіраўніка Аршанскага Дома культуры А. Фесенкі і інш.

Н. ТЫШОВІЧ.

Канцэрт-лекцыя

У клубе аўтазавода адбылася чарговая лекцыя-канцэрт прысвечана творчасці Мадэста Петрувіча Мусарскага.

Музыкальна — п'яніст П. Печэрскі (Рыга) расказаў аб жыцці і творчасці Мусарскага.

У канцырэ ўдзельнічалі сімфанічны аркестр пад кіраўніцтвам Б. Афанасьева, народны аркестр БССР М. Званова, Л. Шубіна, П. Печэрскі. Яны выканалі арыгінальныя фрагменты з опер Мусарскага «Барс Галуню», «Хаваншычына», «Сарочнічкі кірмаш». У канцырэ прагучалі таксама песні Мусарскага «Па грыбы», «Песня пра бляху» і інш.

Затым ідзе радок кропак. Гэта значыць: сказана не тое, што хацелася сказаць, рука напісала не тое, што адчулава сэрца. І паэт зноў прымуша да перапрацоўкі, пакуль не знайшоў адпаведных думкам і пачуццям слоў.

У канчатковым выглядзе прыведзеныя радкі выліліся ў паэтычнае крода аўтара:

Таварыш, дружа мой,
у чарках плешча радасць...
Нама вялікага,
як будаваць і жыць.

У некаторыя вершы, надрукаваныя ў зборніку «Ветры буйныя», Паўлюк Трус увёс многа паправак алоўкам і чарнілам розных колераў. Гэта сведчыць аб тым, што аўтар некалькі разоў вяртаўся да зборніка, перапрацоўваў яго. Магчыма, апрацоўка надрукаваных вершаў была выкалікана намерам паэта выпусціць зборнік другім выданнем ці падрыхтоўкай новага зборніка, куды павіна была ўвайсці частка вершаў, надрукаваных у кнізе «Ветры буйныя». Апошняя меркаванне знаходзіць усюснае падмацаванне ў звазе паэта, зробленай на стар. 83. Там рукою паэта напісана: «Даготуль».

Паказ работ народных умельцаў

Рабочыя і калгаснікі, механізатары і служачыя, вучні і студэнты Рагачоўскага раёна рытухуюцца да ўсенароднага свята 1 Мая.

У гэты дзень адбудзецца раённы фестываль моладзі.

Нядаўна ў Рагачове быў праведзены раённы семінар загадчыкаў сельскіх бібліятэк, клубоў, дамоў культуры і хата-чытальняў. Удзельнікі семінара вырашылі правесці ў бліжэйшыя два месяцы калгасныя агляды вывучэнчага і прыкладнага мастацтва.

Такія выстаўкі сёння ўжо адкрыты ў многіх сельскагаспадарчых арцельях раёна. У вёсцы Рэцке дэманструюць сваё майстэрства 40 самадзейных мастакоў, ткачых, каруначніц, вышывальшчыц і разборцоў па дрэву. Увагу інаведвальнікаў выстаўкі прыцягваюць абрусі і ручнікі работы калгасніцы Ю. Скаршовай і П. Яновай. Асабліва вылучаюцца майстэрствам пачынальнікі і ручнікі, якія выткала і аздабіла Беларускай арнаментам калгасніца М. Аўсінікіна.

Да рэйнаў фестывальнай выстаўкі народных умельцаў дзейна рытухуюцца і самадзейныя мастакі горада і раёна. Над сяргой эндулаў, намалюваных у аколках Рагачова, і над карцінай «Беларускі пейзаж» працуе Н. Кавалевіч. Шыканыя работы «Палытоны» і «Дзед Талаш» падрыхтаваў разбор па дрэву Д. Сталюроў. Ён працуе інструктарам па працы ў Гарэцкім дзіцячым доме і сваё майстэрства перадае выхаванцам гэтага дома. Хатняя гаспадыня С. Індзіна вельмі дасканала вышыла абрусі, ручнікі і дзвяноча адзенне.

Раённы адзек культуры аказвае творчую дапамогу народным умельцам, праводзіць да іх кансультацыю, падбірае неабходную літаратуру.

Лепшыя работы самадзейных мастакоў, ткачых, вышывальшчыц, каруначніц, разборцоў па дрэву і скульптараў раёна будучы экспанавана на абласной фестывальнай выстаўцы прыкладнага і вывучэлага мастацтва.

У. ВУКОЛАУ.

Музычна-мастацкая светавага газета

Па ініцыятыве актывістаў раённага Дома культуры і РР ЛКСМБ у горадзе Чарышкава Магілёўскай вобласці на экране кінаатра дэманструецца музычна-мастацкая светавага газета «За сацыялістычную культуру».

Раней тут, як і ў іншых раёнах, выходзіла светавага газета, якая сісадала рознакаляровую тупішу на звычайнай кінаплёнцы. Калектывы работнікаў раённага Дома культуры — т. Е. Маланюк, В. Ліпняк, Н. Антоненка і іншыя — рашылі палепшыць якасць газеты, таму што малыя кі і літары, нанесеныя на плёнку, расплываліся. На напісанне такой газеты патрабавалася многа часу і карпатавай працы.

Там і быў прапанаваны для выпуску газеты праекцыяны дзіхтар (эпідэяскоп). Сапраўды, тэхніка паказу светавай газеты праз праекцыяны дзіхтар прасцейшая і больш якасная.

На лісце ватманскай паперы тупішу нааносіцца малюнак, а затым афарбоўваецца алоўкам ці фарбай. Гэты малюнак ва ўсёх тонах і фарбах праекцыяны дзіхтар перадае на экран.

У апаратнай камеры ўстаўляюцца мікрафон, перад якім з тэкстам газеты ў суправаджэнні баяна, выступае дыктар. Рэдакцыя музычна-мастацкай светавай газеты «За сацыялістычную культуру» атрымлівае ад гледачоў многа пісем і заветкаў.

Нядаўна выйшла пяты нумар нашай газеты па матэрыялах 10-й раённай камсамоўскай канферэнцыі.

Музычна-мастацкая светавага газета — добры сродак барацьбы са станам, адзываючы у нашым грамадстве. Апрача таго, такая газета можа і павіна паказваць нашых перадавых людзей у рабоце і ў быту.

В. ЛУГАЦОУ.

загадчык Чарышкаўскага раённага Дома культуры.

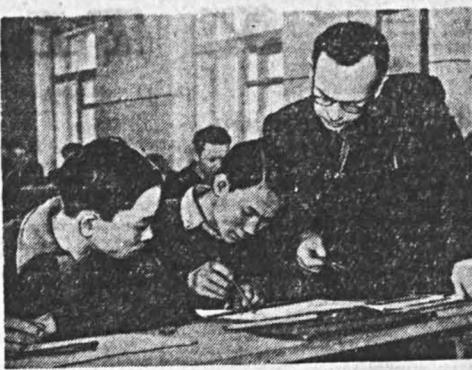
Мінскі лесатэхнічны тэхнікум.

Студэнты з Народна-Дэмакратычнай Рэспублікі В'етнам

Куанг (злева) і Нгуен Дзінь Тхоай

на занятках у кабінетах чарчэння, Справа-выкладчык Я. С. Замскаго.

Фото М. Мінковіча.

Цікавы альбом

Калектывы работнікаў Сморгонскай раённай бібліятэкі рыхтуе альбом, прысвечаны 40-годдзю Вялікага Кастрычніка. У ім будучы адлюстраваны гістарычныя падзеі, якія адбыліся на Сморгоншчыне з 1905 года па сённяшні дзень. Цяпер падрыхтаваны першы раздзел — «Рэвалюцыйныя падзеі 1905—1907 г.г.». Ён падрабязна знаёміць з падольнай дзейнасцю мясцовай сморгонскай групы РСДРП, з яе работай па арганізацыі забастоўак і дэманстрацый. Калі стала вядома пра крывавыя падзеі 9 студзеня 1905 года, сморгонская група РСДРП арганізавала ўсеагульную забастоўку і дэманстрацыю пратэсту супраць расстрэлу рабочых Пецярбурга. Прашоўны люд выйшаў на вуліцу. Чуліся воклічы: «Нахай жыць свабодна! Далоў самаўладства!» У паветры горада лунаў чырво-

ны сцяг. Узнік мітынг. Пасля мітытугу людзі накіраваліся па вуліцах, спяваючы «Варшавянку».

Палітычная дэманстрацыя і масавая забастоўка ў Сморгоні, рэвалюцыйныя выступленні сялян у мястэчку Даўгінава, адкрытыя выступленні ў розных паветах супраць памешчыкаў, капіталістаў і параз — гэтыя і іншыя гістарычныя факты, аб якіх расказваецца ў альбоме, сведчаць аб актыўным удзеле працоўных Сморгонскага раёна ў рэвалюцыйных падзеях 1905—1907 г.г.

Гэты раздзел альбома ў асноўным складаецца з матэрыялаў, змешчаных аб Сморгонскім раёне ў газетах «Іскра», «Пролетарый» і часопісе «Красная летопись».

М. КАРПЕНКА.

З замежнай пошты

Пра адно „высокае мастацтва“

Есць, аказваецца, мастацтва, што прыйшоў у нашы дні ў заняпад. Якое? — спытае вы. Знаюца і даследчык гэтай мастацтва Крэн Маст піша: «Вялікае майстэрства ў гэтай справе страчана. Дзе-ж раённейшая мастакі Аргуты, Шпагі. Іх замянілі вульгарныя гангстрэры».

Кніга Крэн Маст «Вялікае майстэрства забойства» мае 500 з лішчым старонак уборыстага шрыфту, многа ілюстрацый і чарчэжоў. Гэта быццам навукова праца, але ў той-жа час гэта элегія. Дзе старыя забойцы, абурэцца аўтар кнігі, дзе майстэрства, так сказана, вышэйшай кваліфікацыі? Дзе таямнічы героі злічаныя, якія засталіся «не раскрытымі», дзе выдатны забойствы пры дапамозе атруты, якая, як сівярджэе Крэн Маст, «не толькі прымушвалася ўжыць, але якой атручваліся ўсе вядомавольныя рэчы?» Гэта было майстэрства, гэта было мастацтва! Які агіны для містара Маста сучасны гангстрэ з «нажом ці рэвалверам». Іншая справа Цэзар Борджэа або вядомым англійскім забойца XVI стагоддзя Роль Стоб Абэ пэлая серыя тонкіх забойстваў арганізавана сямействам Мелачы. Вось гэта было вялікае майстэрства! І аўтар кнігі нібы «закалікае сучаснага амерыканца вучыцца ў гэтых «вялікіх майстроў» мінулага».

Як вядома, забойца ў сучаснай Амерыцы — асоба па-войму паважаная. Ён усяляецца ў гангстрэцкія кінокарціны, пра яго паводзім пішуць бульварныя раман, пра яго на ўсе ладзі расказваюць бульварныя ілюстраваныя лісткі, якія імянуцца тут «коміксамі». Аднам словам, усяляюцца забойцаў — справа, якая нікога не здзіўляе ў сучаснай Амерыцы. У кнізе Крэн Маст здзіўляе інае — яе павучальны тон, налічаны шматлікі чарчэжоў і нават навуковага «апарата», накітаат бібліяграфіі, а таксама асобна прыкладзена «хронікі» найбольш вядомых забойстваў.

На каго разлічана гэтая навукападобная праца? Наўрад ці на «саматраў гістарычнага апалявання», які паведамае аўтар у прадмове. Вядома, не! Трэба думаць, што яго канчаткова мэта — радавы амерыканец-абытаваць, такі ахочы да розных сенсацыяў. А забойства-ж звычайна — адна з самых цікавых сенсацыяў у Амерыцы. З імі не заўсёды параўнаюцца нават папулярныя спартыўныя спаборніцтвы. Калі гангстрэцкія карціны і «коміксы» толькі груба ўсяляюць забойства дым такія ўсеагульныя, як Крэн Маст, спрабуюць рабіць гэта тонка, так сказаць, па-інтэлігентнаму, уводзячы злічаныя «у рамку» высокага мастацтва.

Гэтае аб'яднанне павіна стварыць бар'ер супраць камуністычнай неяснасці, гаворыць Шпайдэль. Далеі ён сівярджэе, быццам усё ж жыццё актуальна змагаўся за «еўрапейскую ідэю», заклікае «усе народы Еўропы» адступіцца (дзеля ўвабаслення гэтай ідэі) ад сваіх эгаістычных імкненняў». Пад эгаістычным імкненнем Шпайдэль разумее нацыянальны інтарэс «еўрапейскіх народаў». Прадметам яго асабліва увагі карыстаюцца «добрыя французскія», якіх ён заклікае «пераадолець эгаізм і індывідуалізм».

«Добрыя французскія» добра памятаюць Шпайдэль, які ў час вайны быў начальнікам штаба французскіх акупаваных войск у Францыі. І вось газета «Ліберасі» — таксама звяртаецца да гісторыі і рэвалюцыйны поўны тэкст шматлікіх створаў братава генерала Гэта загады аб расстрэлі Французскіх патрыятаў ў Парыжы, Руане, Лілі і іншых гарадах акупаванай Францыі. Аднам словам, наш добры еўрапеец і мірны «прафесар гісторыі» быў у свой час заплечным спраў майстрам. Якія «добрыя французскія» не радавацца пера з выпадку таго, што Ганс Шпайдэль пачаў нечакана камандаваць французскімі войскамі!

Дарчы, яшчэ аб гісторыі. Па іроніі лёсу першае спатканне Шпайдэля з французскімі генераламі адбылося з Кобленцым, г. зн. у тым самым захаднаеўрапейскім горадзе, дзе ў час будаўніцтва французскай рэвалюцыйнага канца XVIII стагоддзя з'явіліся ўсе французскія контррэвалюцыянерны братава з контррэвалюцыянернамі мясцінкі. Не дэвалюціза азіялізцыя, што і перапершае спатканне ў Кобленцы прымушала французскі друк нагадаць пра гэты даўні час.

Е. САЛАГЕУ.

З творчай практыкі Паўлюка Труса

(Паводле рукапісных матэрыялаў)

Да нас дайшлі асобныя старонкі з дзённіка Паўлюка Труса за 1927 і 1928 г. Паэт запісвае факты, назіранні, уражання не як старонкі наглядчыка, а як чалавек, які глыбока зацікаўлены жыццём, які даваў фактам пэўную апаку, пэўную эмацыянальную афарбоўку, задумваўся над імі.

Паўлюк Трус прыйшоў у літаратуру ў вёсцы. Вобразы роднага краю — вёскі, палёў, шырокага мора